

הנזק הכלכלי מההפיכה המשטרית

פרופסור יוסי שפיגל
הפקולטה לניהול ע"ש קולר, אוניברסיטת תל אביב
נשיא האגודה הישראלית לכלכלה
spiegel@post.tau.ac.il

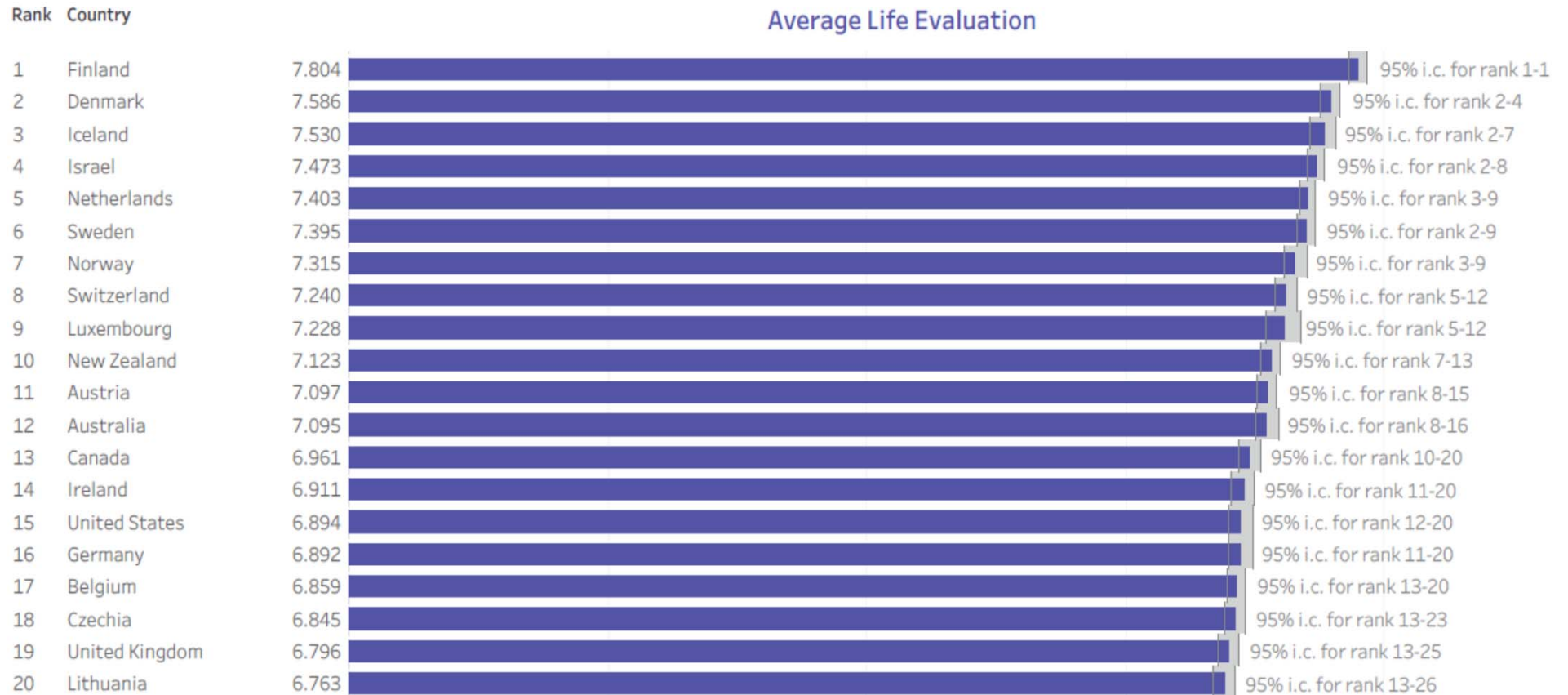
כמה עובדות על ישראל

נקודות מרכזיות

- **המצב הכלכלי של ישראל בגדול הוא טוב:**
 - ככלל תושבי ישראל מאושרים (בסוף המטרה היא להביא לכך שאנשים יהיו מאושרים)
 - ישראל בין המדינות העשירות בעולם מבחינת תוצר לנפש
 - החוב של ישראל איננו גבוה בהשוואה למדינות אחרות (לא צפויה בעיה של משבר חוב כמו ביוון למשל)
 - האבטלה בישראל מאוד נמוכה – מי שרוצה לעבוד עובד

מדד האושר העולמי

World happiness report 2023

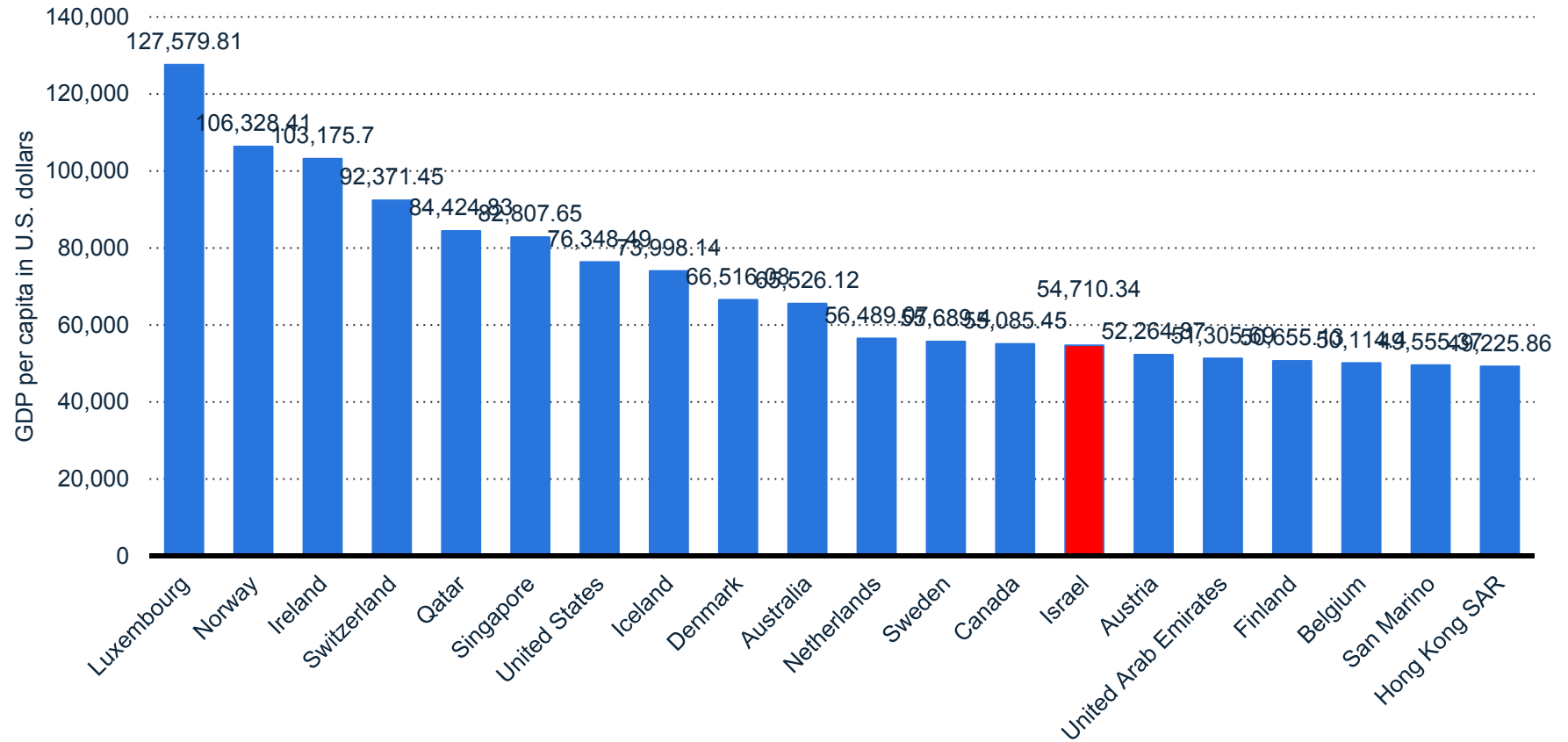
הגורמים המשפיעים על האושר

World happiness report 2023

- **המחקר על האושר מצא 6 גורמים אשר משפיעים על רמת האושר בצורה חזקה:**
 - עושר (נמדד במונחי תמ"ג לנפש)
 - רשת חברתית (תשובה לשאלה: אם תקלעי לצרה, האם יש בן משפחה או חבר שיוכל לעזור לך)
 - בריאות (תוחלת חיים)
 - חופש לעשות מה שאתה רוצה
 - נדיבות כלפי הזולת
 - האם לדעתך יש בממשלה בעיית שחיתות?
- **ההפיכה המשטרית עלולה לפגוע בעושר (לפי הערכות של בנק ישראל והאוצר), היא פוגעת בלכידות החברתית, אנשי רפואה (למשל חגי לוין) טוענים שהיא תפגע בבריאות, היא תפגע בחירות הפרט, ותביא לעלייה בשחיתות (עקב הפגיעה בביקורת שיפוטית)**

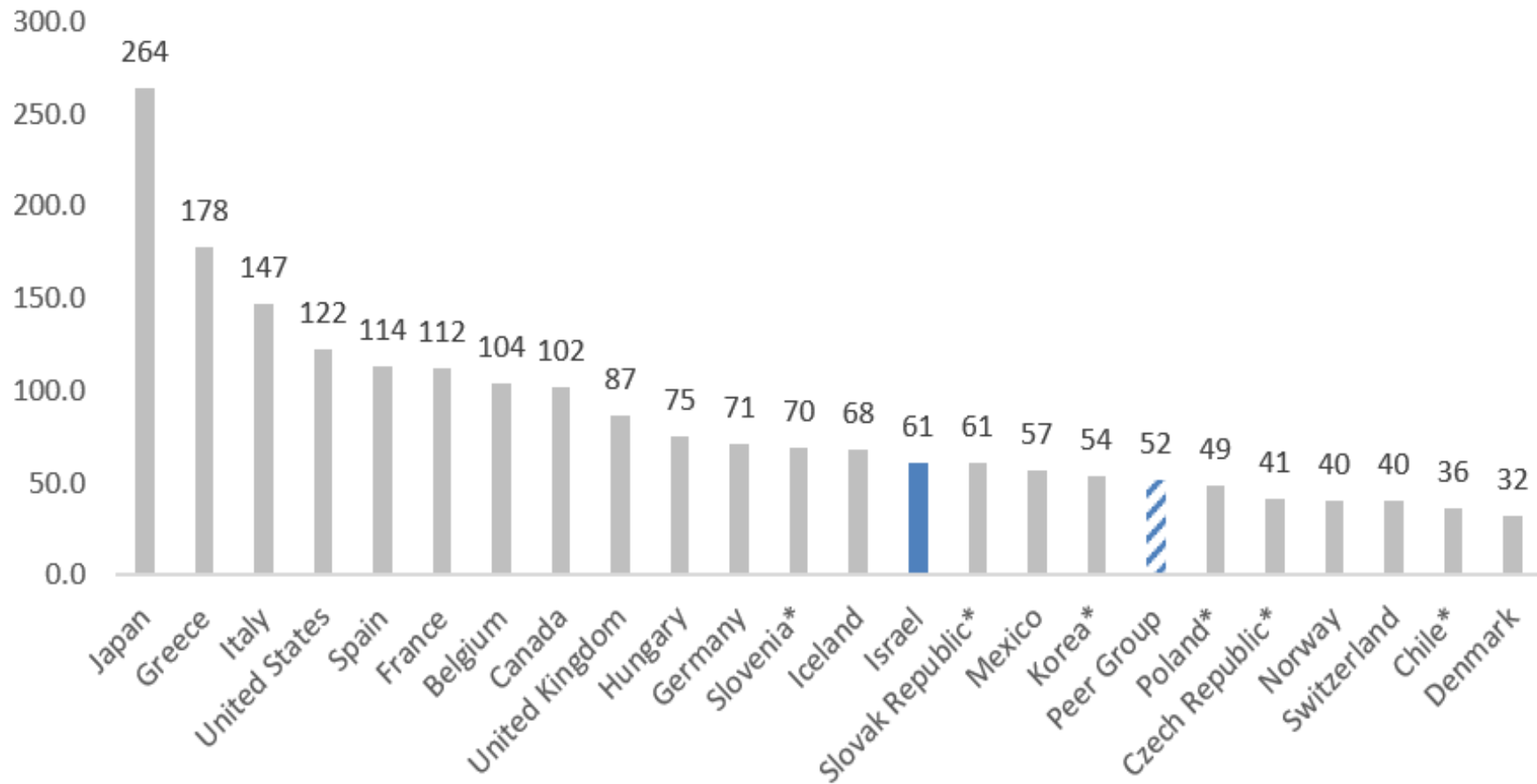
תוצר מקומי גולמי לנפש

נתוני קרן המטבע הבינלאומית, 2022

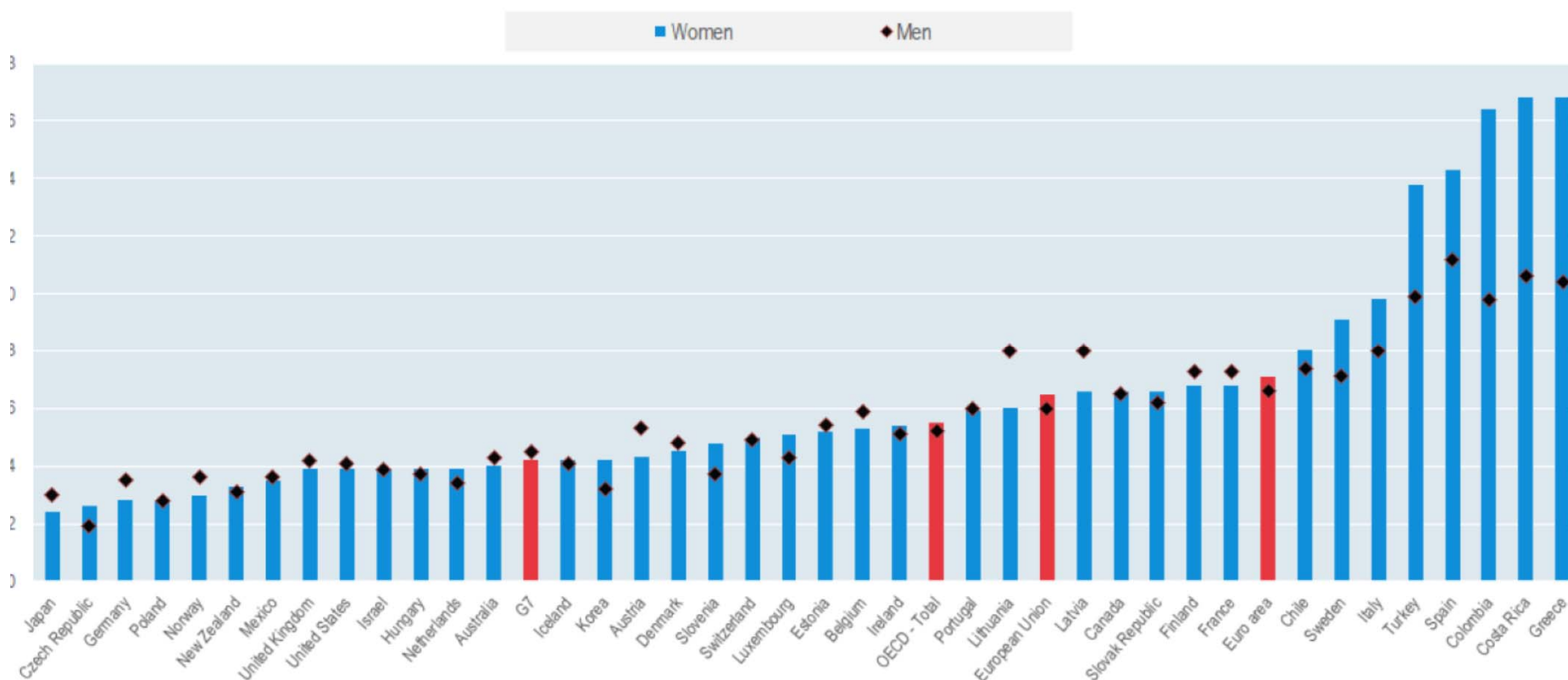
יחס חוב תוצר, 2022

נתוני החשב הכללי באוצר

אבטלה, ינואר 2022

נתוני OECD

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

האתגרים של ישראל

נקודות מרכזיות

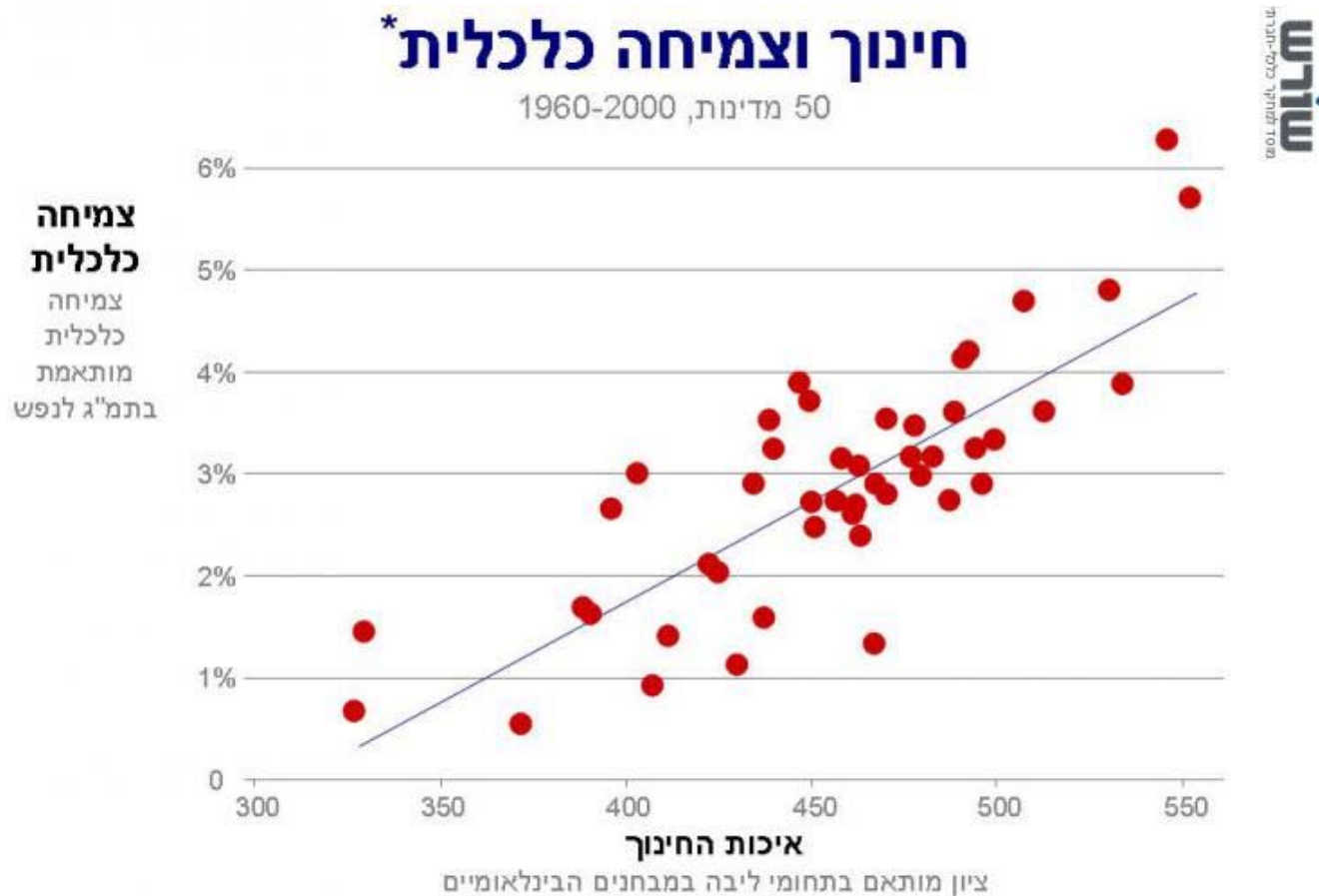
- למרות מצבה הכלכלי הטוב ישראל, יש למדינת ישראל אתגרים שצריך להתמודד איתם
- האתגרים הם תוצאה של הזנחה רבת שנים של שירותים ציבוריים (חינוך, בריאות, תחבורה, מערכת המשפט)
- יש בנוסף בעיה קשה של יוקר דיור ויוקר מחיה
- כל ממשלה שהייתה מטפלת בבעיות האלה הייתה זוכה לתמיכה רחבה

למה חינוך חשוב?

דני בן-דוד, מכון שורש

חינוך וצמיחה כלכלית*

50 מדינות, 1960-2000

* קשר בין שני המשתנים לאחר בקרה על השפעת משתנים מסבירים נוספים (כגון מספר שנות לימוד ממוצעים ותמ"ג לנפש ריאלי ב-1960) על כל אחד. התוצאה מניבה קשר בין שני המשתנים שאינו נובע מהמשתנים המסבירים. לשאריות של הרגרסיות מתווספים ממוצעי המשתנים הלא-מותנים על כל צד.

מקור: Eric Hanushek and Ludger Woessmann, (2015)

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

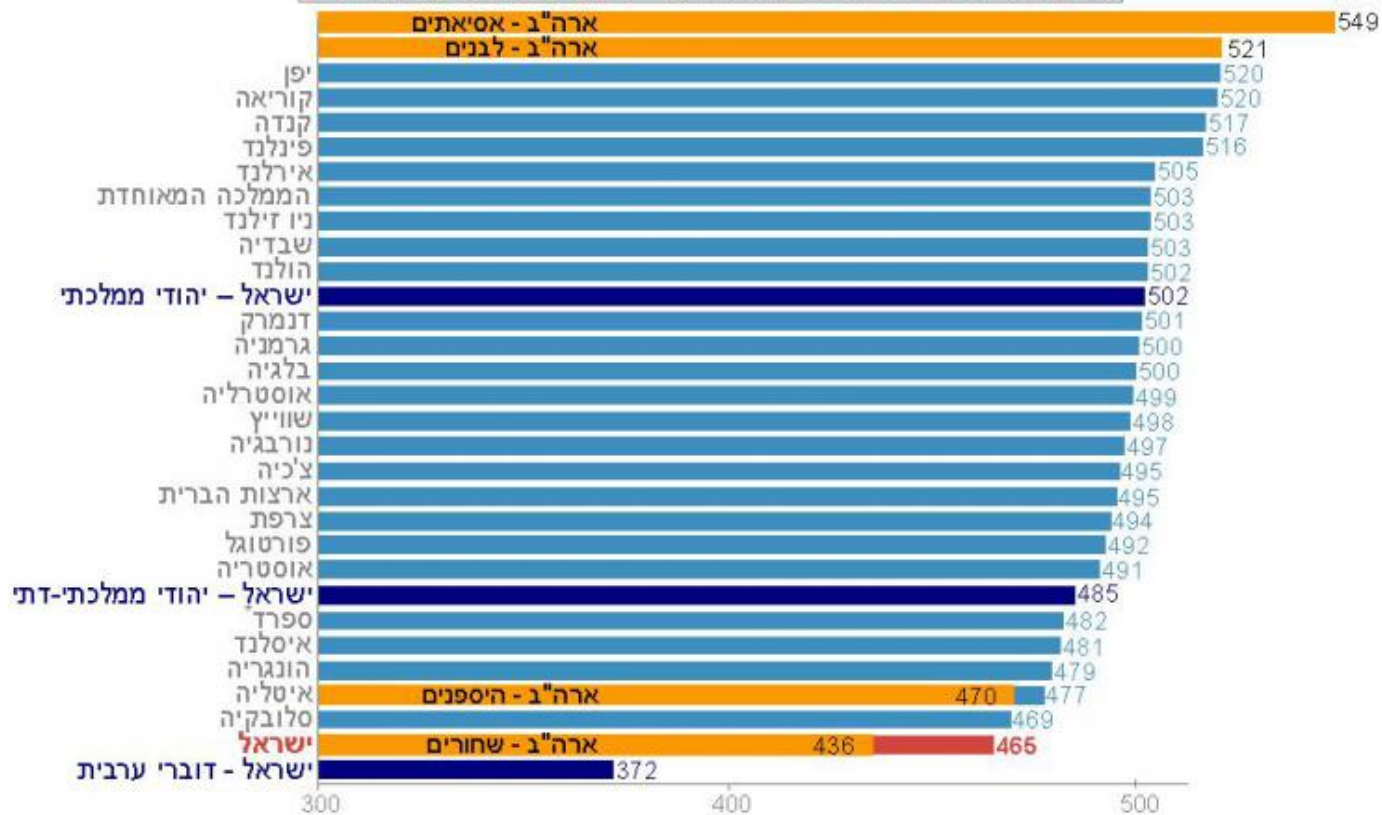
רמת לימודים

דני בן-דוד, מוסד שורש

רמה כללית של החינוך בעולם המפותח

ממוצעים ארציים ב-25 מדינות OECD ובישראל במבחני PISA 2018*

מרבית החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: PISA והרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

* ממוצע ארצי במבחנים במתמטיקה, מדע וקריאה
** ספרד השתתפה רק במבחנים במתמטיקה ומדע

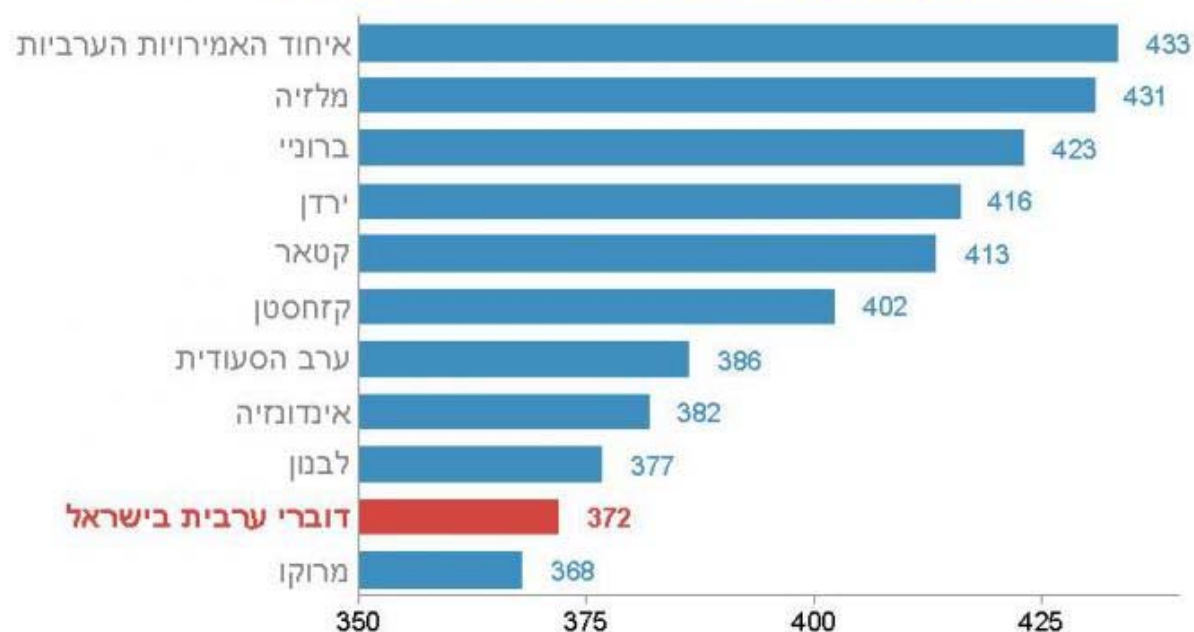
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

חינוך במגזר הערבי

דני בן-דוד, מוסד שורש

שורש
מוסד חינוכי מוביל

רמת החינוך של דוברי הערבית בישראל ביחס לכל המדינות עם רב מוסלמי גדול שהשתתפו במבחני PISA 2018*

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: PISA והרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

* ממוצע במבחנים במתמטיקה, מדע וקריאה

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

חינוך למתמטיקה

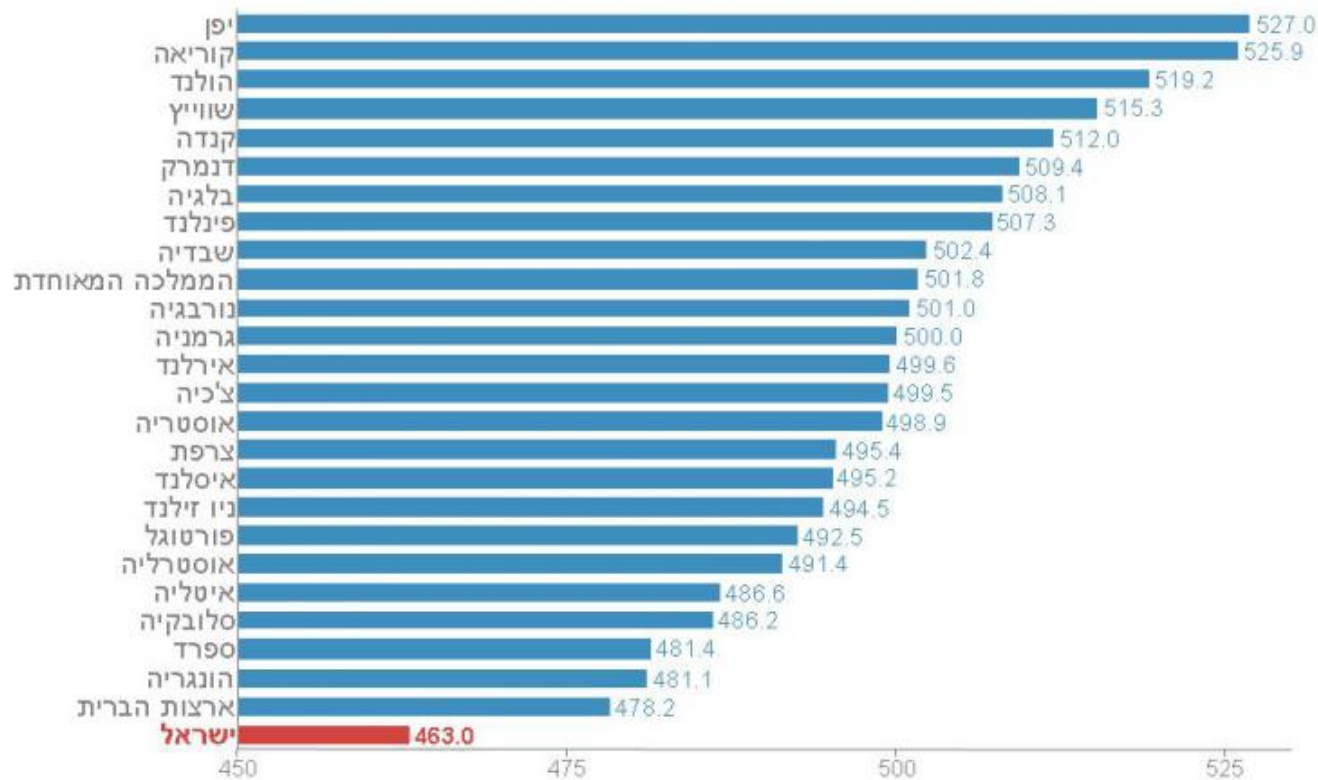
דני בן-דוד, מוסד שורש

רמת הידע במתמטיקה בעולם המפותח

ציון ארצי ב-25 מדינות OECD ובישראל במבחני PISA 2018

מרבית החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים

מוסד שורש
מרכז למידה ולתקשורת

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: OECD

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

כישלון בלימודי ליבה

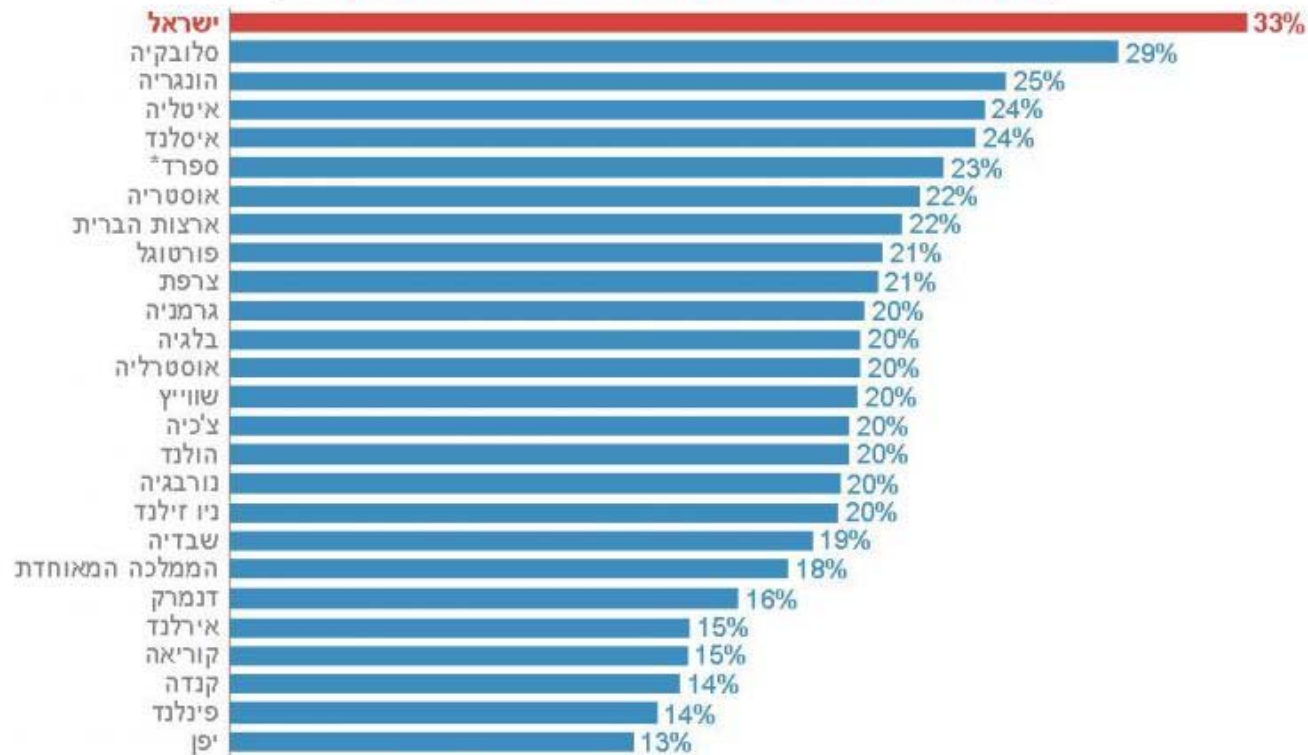
דני בן-דוד, מוסד שורש

שיעור התלמידים הנכשלים בתחומי ליבה

ממוצע אחוז התלמידים הנמצאים ברמה של 1 ומטה במתמטיקה, מדע וקריאה PISA 2018

מרבית החרדים אינם לומדים את החומר – ואינם משתתפים במבחנים

שורש
מוסד לתלמידי חינוך

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: PISA

* ספרד השתתפה רק במבחנים במתמטיקה ומדע

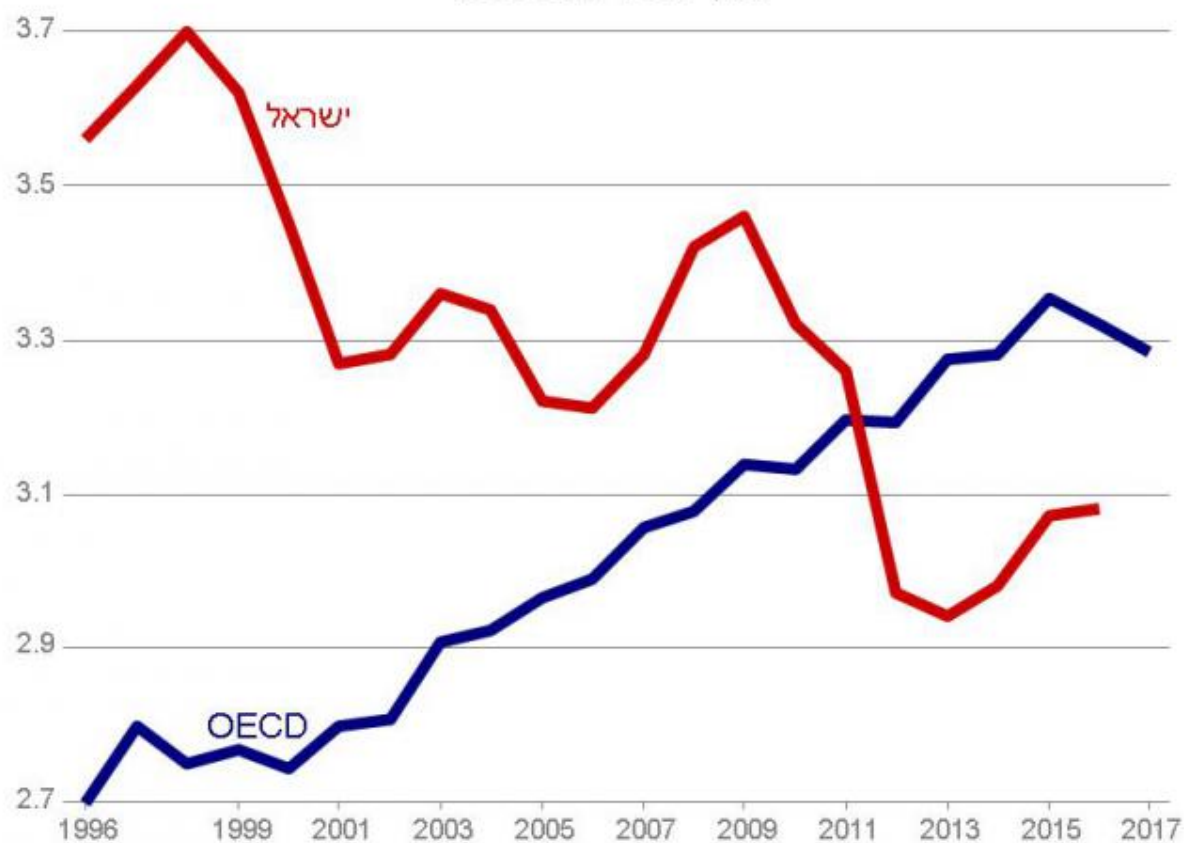
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

מספר רופאים ל-1000 נפש

דני בן-דוד, מוסד שורש

מספר רופאים פעילים

לאלף נפש, 1996-2017

שורש
מוסד שורש לתחנת רפואה

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

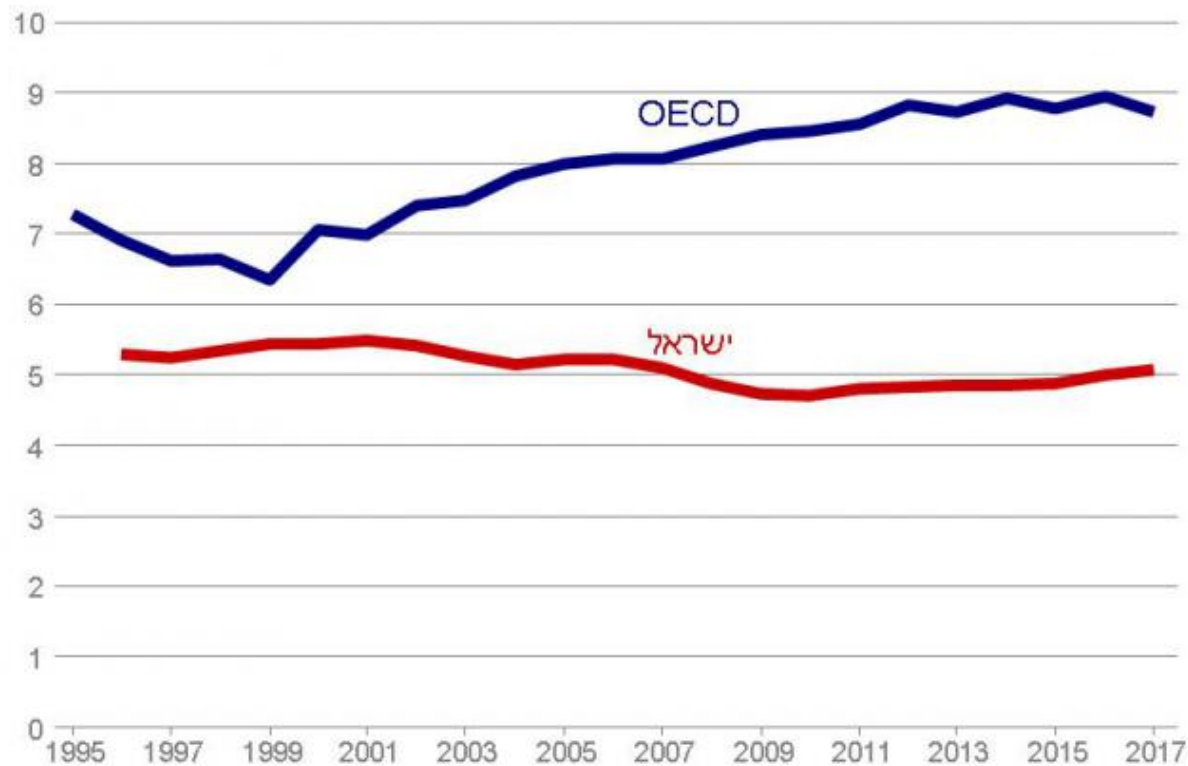
מספר אחים ל-1000 נפש

דני בן-דוד, מוסד שורש

מספר אחים פעילים

לאורך נפש, 1995-2017

שורש
מוסד שורש, אוניברסיטת תל אביב

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

מספר מיטות ל-1000 נפש

דני בן-דוד, מוסד שורש

מיטות טיפוליות בבתי חולים

לכל 1,000 נפשות, 1948-2017

שורש
מוסד לבריאות ולטיפול

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד הבריאות

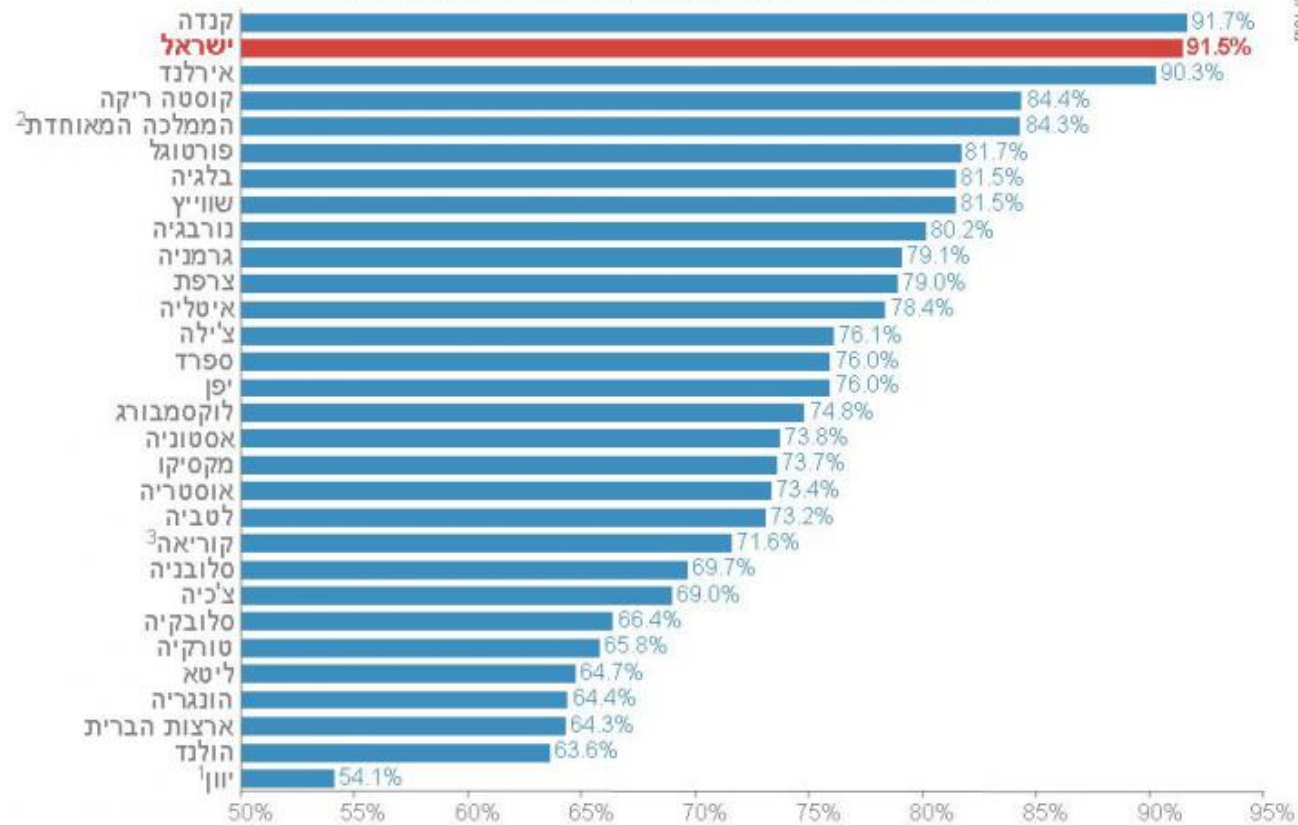
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

תפוסה בבתי חולים

דני בן-דוד, מוסד שורש

שיעורי תפוסה בבתי החולים

כאחוז מכלל המיטות, ממוצעים עבור 2018-2020

מוסד שורש
מרכז-מרכז, מוסד שורש

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

¹ 2015, ² 2010, ³ 2003

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

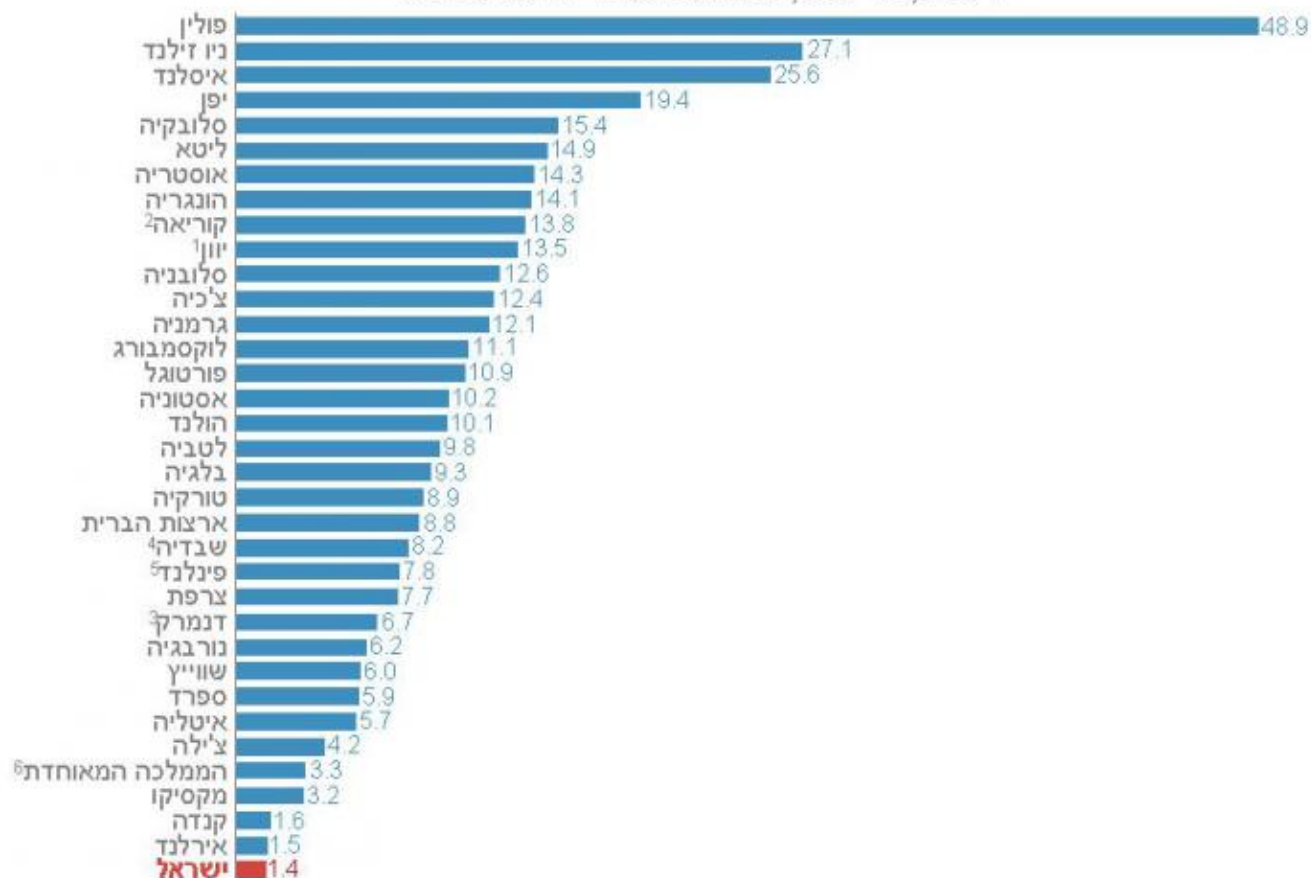
מספר מיטות פנויות ל-10,000 נפש בבתי חולים

דני בן-דוד, מוסד שורש

מספר מיטות פנויות בבתי החולים

ל-10,000 נפש, ממוצעים עבור 2016-2017

שורש
מוסד - מרכז לטיפול ורפואה

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

* מספר מיטות לכל 10,000 באוכלוסייה כפול שיעור המיטות הפנויות בבתי החולים
¹ 2013, ² 2003, ³ 2001, ⁴ 1996, ⁵ 1995, ⁶ שיעורי תפוסה מ-2010.

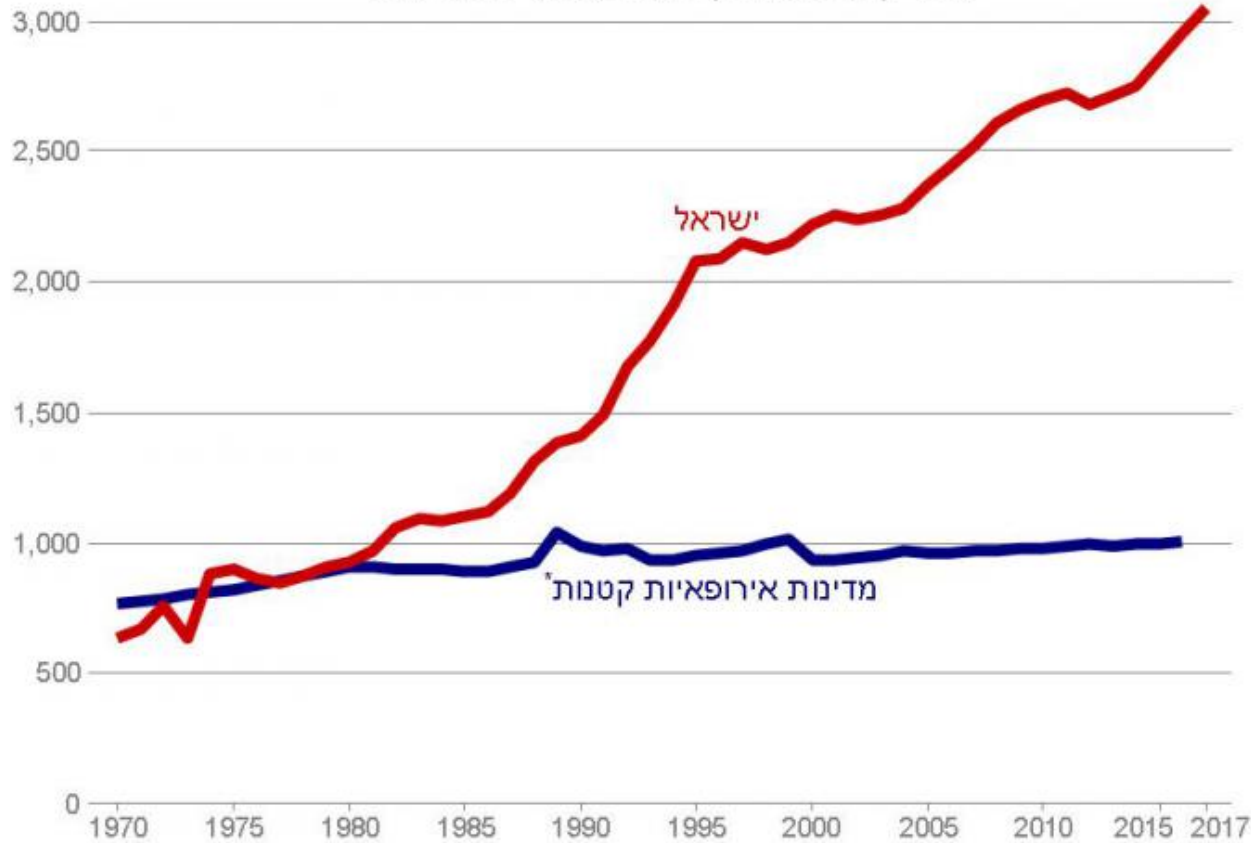
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

צפיפות בכבישים

דני בן-דוד, מוסד שורש

צפיפות על הכבישים

אלפי ק"מ נסועה לקילומטר כביש, 1970-2017

מוסד שורש
מחקר, ייעוץ, אסטרטגיה

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים מהלמ"ס, ה-OECD, הבנק העולמי ו-Ingram and Liu (1999)

* בלגיה, דנמרק, הולנד ושוויץ

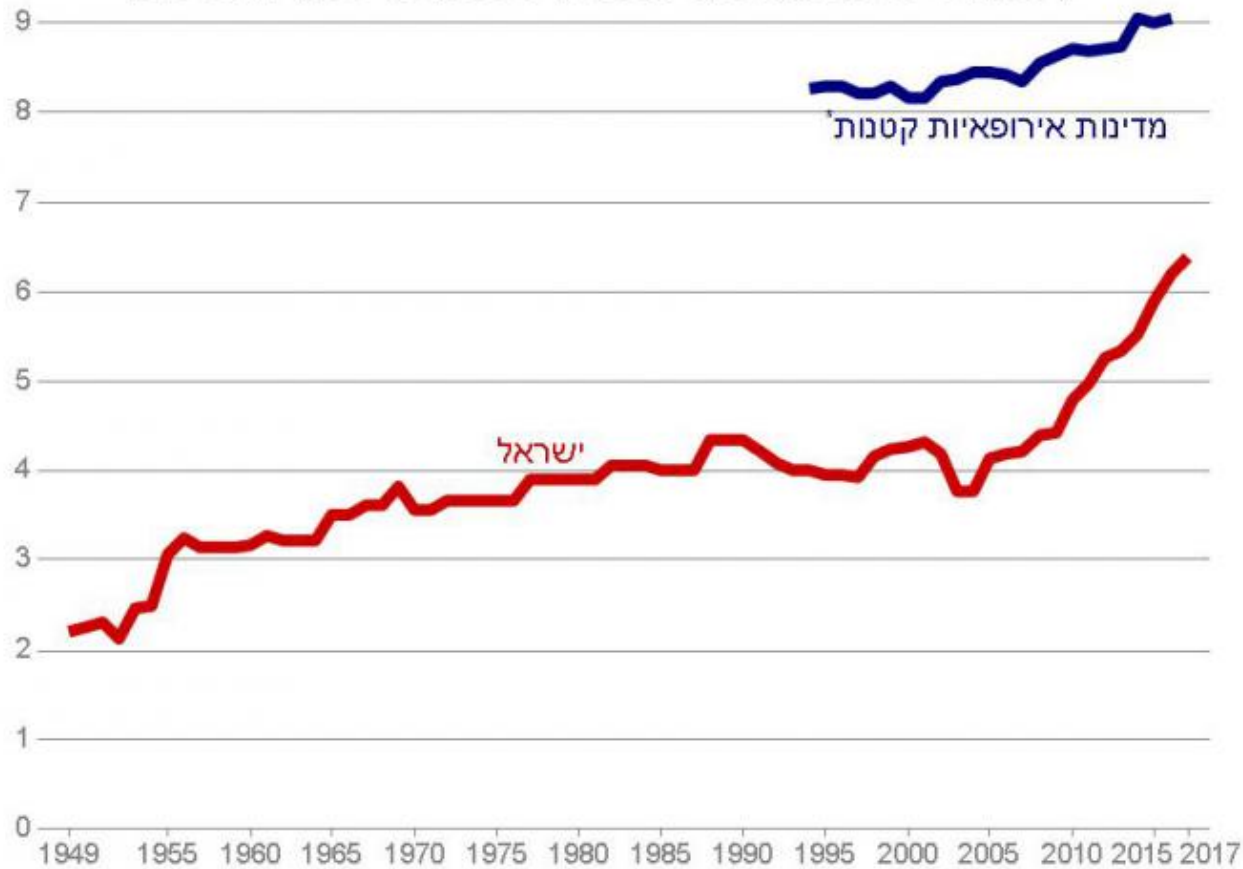
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

תחבורה ציבורית

דני בן-דוד, מוסד שורש

תשתית מסילות הרכבת יחסית לגודל המדינה

קילומטרים של מסילת רכבת יחסית לק"מ ריבוע של שטח, 1949-2017

מוסד שורש
מחקר, ייעוץ, יזמות ויזום

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: למ"ס OECD

* בלגיה, דנמרק, הולנד ושווייץ

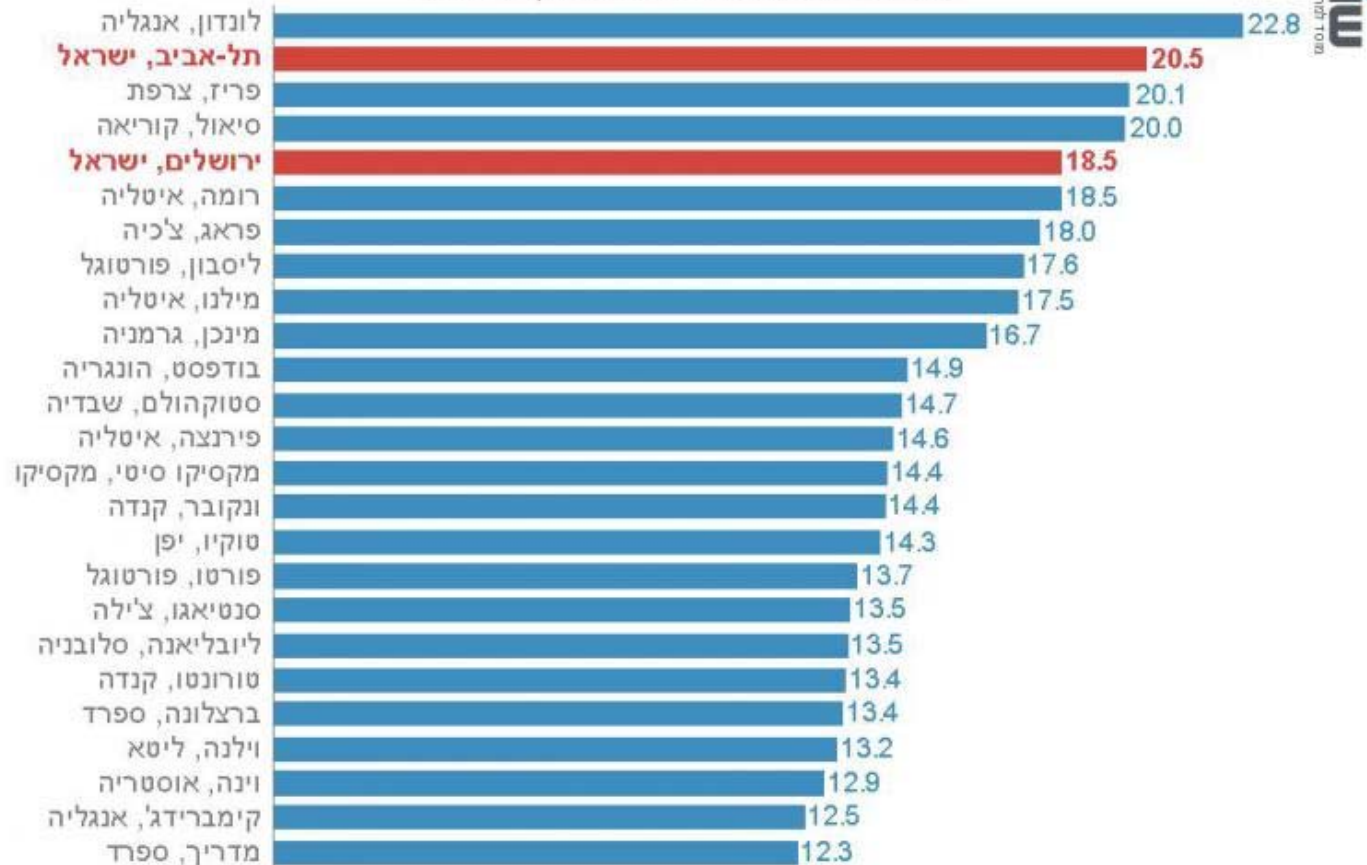
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

דיור

דני בן-דוד, מוסד שורש

25 הערים היקרות ביותר ב-OECD

מספר שנות עבודה הדרושות לקניית דירה*

שורש
מוסד ייעוץ וייעוץ

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: Numbeo

* חלוקת מחיר חצונית של דירות בכל עיר על ידי הכנסה פנויה חצונית של משקי הבית.

הרשות השופטת

מחלקת המחקר של הרשות השופטת, 2016, דו"ח רשות שופטת 2021

■ על כל 100,000 תושבים:

ישראל	מדינות אירופי	
9	22	שופטים מקצועיים
5	94	שופטים לא מקצועיים
1	9	שופטים מקצועיים ארעיים
4.8	2.5	תיקים אזרחיים
738	162	עורכי דין

■ בישראל יש הרבה עורכי דין, הרבה תיקים אזרחיים, מעט שופטים (742 נכון ל-2021)

■ אורך ממוצע של תיקים בחודשים: 10.2 בעליון, 25 במחוזי בתיקים כלכליים, 43.7 בפירוקים ופשיטות רגל

■ 13% מהתיקים במחוזי מתמשכים בין 4-5 שנים, 15% מתמשכים מעל 5 שנים

מה קרה מאז הבחירות?

מטרות הממשלה

הודעות דוברות

דברי ראש הממשלה נתניהו בפתח ישיבת הממשלה הראשונה של ממשלת ישראל ה-37

תאריך פרסום: 29.12.2022

ממשלה: הממשלה ה-37

יש לנו ארבע מטרות עיקריות, שהגדרתי אותן היום בנאומי, אחזור עליהן כי הן חשובות:
קודם כל, לבלום את איראן. זו שאלה קיומית. אנחנו קודם כל דואגים לקיום ולביטחון.
דבר שני, להחזיר את הביטחון והמשילות בתוך מדינת ישראל.
דבר שלישי, לטפל ביוקר המחיה ומצוקת הדיור.
הדבר הרביעי ואני מאמין שגם הוא בהישג יד, להרחיב באופן דרמטי את מעגל השלום.

הנזק הכלכלי של הפיכה המשטרית

מה קרה מאז?

- **מאז השבעת הממשלה ב-29 בדצמבר 2022 קידמה הקואליציה שורה של צעדים שיגבירו את מעורבות הממשלה או יקנו לה שליטה אפקטיבית במגוון של מוסדות שנהנו עד היום מעצמאות:**
 - חקיקה להגבלת עצמאות מערכת המשפט
 - חקיקה שתאפשר לשר לביטחון לאומי לשלוט בהתנהלות המשטרה
 - ניסיון להתערב במדיניות הריבית של בנק ישראל
 - ניסיון למנות מקורב לראש הממשלה לראשות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
 - ניסיון להתערב בשירות השידור הציבורי (כאן)
 - ניסיון להגביר את התערבות הממשלה במועצה הארצית לתכנון ובניה
 - ניסיון להשתלטות של הממשלה על הספרייה הלאומית
- **זהו שינוי בשיטת המשטר בישראל שבו הייתה עד היום הפרדת רשויות ועצמאות של שורה של מוסדות מהתערבות פוליטית**
- **עצמאות של מוסדות חיונית כדי להבטיח שיפעלו בצורה מקצועית לטובת הציבור באופן שהוא נקי משיקולים פוליטיים**

ספר ההוראות של משטרים סמכותניים- פופוליסטים

מבוסס על הרצאה של דני רודריק, נשיא האגודה הבי"ל לכלכלה

- להשתלט על מערכת המשפט והמדיה
- לזהות "אויב" משותף ולגייס את הציבור נגדו
- לייצר מציאות אלטרנטיבית עי ידי הכתבת נרטיבים
- לרכז את הכוח בידי שליט אחד
- שליט יחיד מקיף עצמו בעוזרים חלשים ולא מקצועיים
← היבריס ← בוז למומחים ← הכחשה של בעיות
כלכליות

איך זה קורה?

פרשנות | בליכוד הסיתו שנים נגד מערכת המשפט, כעת זה מתהפך עליהם

ח"כים בסיעה חוששים כי הסתבכות הפרויקט להפיכה משטרית תפגע בעתידם הפוליטי. "אנחנו תקועים עם פרשה שעשויה לגמור אותנו", אמר מקור בליכוד. "נתניהו לא טיפש. הוא יודע שעם חוקים כאלו, הלך עלינו. הבעיה היא שעכשיו הוא כבר לא שולט בכלום"

רוית הכט 15,06:10 במרץ 2023 📌 עקוב

למרות הדברים הללו, והספקות שכן נפוצים בקרב חברי הכנסת, חשוב להבין שהבייס במקום אחר. בשנים האחרונות בכירי הליכוד, ובראשם נתניהו, הטריפו את הקהל הליכודי בהסתה נגד מערכת המשפט, ועכשיו הנמר יצא משליטה. הוא אוחז במאלף בין שיניו, ומאיים לפצח אותו אם זה יגלה ויתור. "לא אכפת לי שלא יהיה לי מה לאכול, שהצבא יתפרק, שהכל ייחרב פה. העיקר שלא ישפילו אותנו שוב, וימנו עליו שופטים אשכנזים", אמר לי השבוע חבר מרכז דומיננטי. "אם נתניהו יתפשר עכשיו הוא נכנס לסיכון כפול: הוא גם יאבד את הבייס, וגם יאבד את השותפים הקואליציוניים".

האם צפויה פגיעה בדמוקרטיה?

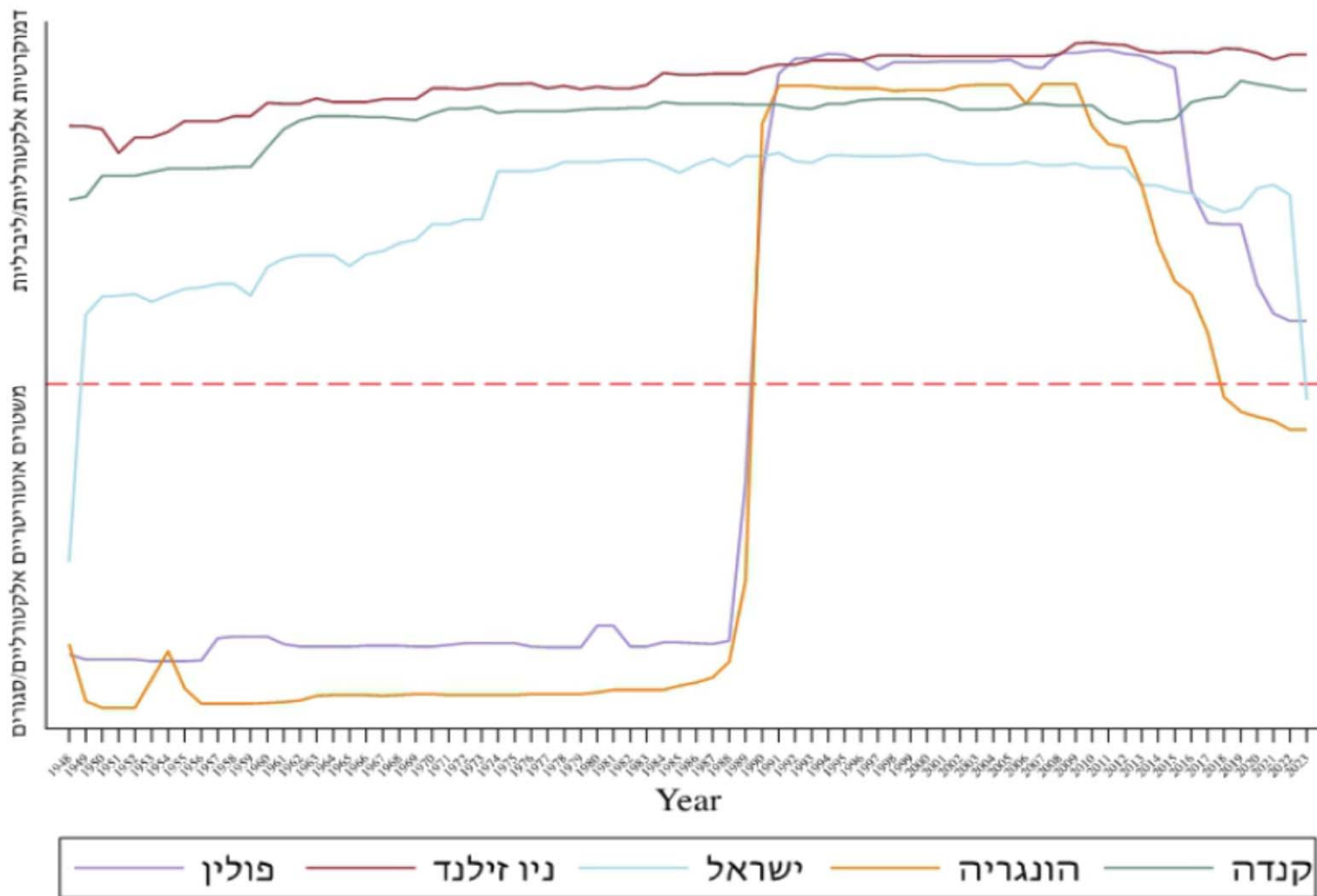
האם צפויה פגיעה בדמוקרטיה?

- לטענתו של שמחה רוטמן, ה"רפורמה המשפטית" נועדה לחזק את הדמוקרטיה
- מתנגדי ה"רפורמה המשפטית" טוענים שהיא תביא לפגיעה קשה בדמוקרטיה
- מי צודק? איך בודקים?
- מדד מקובל למידת הדמוקרטיה הוא מדד V-dem שבו משתמשים במדע המדינה
- דו"ח של מדעניות מדינה למען הדמוקרטיה הישראלית ערך סימולציה: מה יקרה למדד הדמוקרטיה בישראל לפי מאגר V-dem (דרך מקובלת למדוד דמוקרטיה) אם החקיקה תעבור
- אם החוקים המוצעים במסגרת מתווה רוטמן ולווין יעברו, נרד במדד מתחת לערך הקריטי מעליו נחשבים ל"דמוקרטיה ליברלית" ונהפוך למשטר "אוטוקרטיה אלקטורלית" (כמו הונגריה, טורקיה, ולבנון)
- היום אנחנו קרובים לממוצע ה-OECD

מדד הדמוקרטיה לפי הסימולציה

מדעניות.ות מדינה למען הדמוקרטיה הישראלית

סיווג המשטר לפי מדד הדמוקרטיה האלקטורלית בישראל
(בעבר ולפי הסימולציה) ובמבחר מדינות

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

החזרת עטרה ליושנה?

מדעני.ות מדינה למען הדמוקרטיה הישראלית

מדד מגבלות הרשות השופטת על הרשות המבצעת בישראל
לאורך השנים ולפי הסימולציה

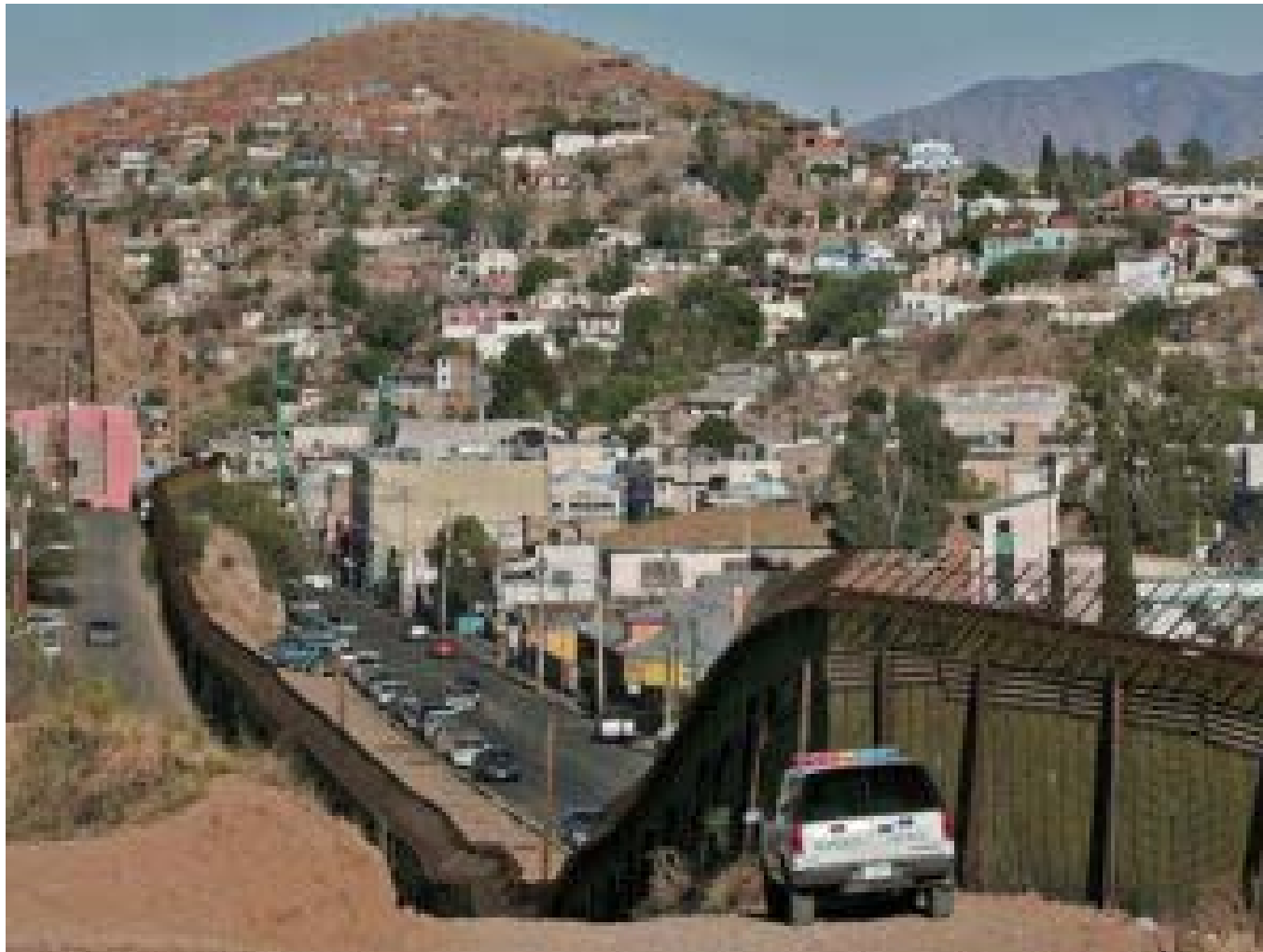
הביקורת השיפוטית תהיה נמוכה כפי שלא הייתה מעולם
לא מדובר על חזרה למה שהיה בעבר! מדובר על שפל חסר תקדים

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

השלכות כלכליות

העיר נוגלס

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

"Why Nations Fail" Acemoglu and Robinson

- העיר נוגלס חצויה לשניים מאז 1853
- החלק הצפוני של נוגלס נמצא באריזונה, ארה"ב:
 - הכנסה ממוצעת \$30,000, רוב המבוגרים בוגרי תיכון, האוכלוסייה בריאה ובטוחה
- החלק הדרומי של נוגלס נמצא במקסיקו:
 - ההכנסה הממוצעת \$10,000, רוב המבוגרים אינם בוגרי תיכון, הבריאות ירודה, הפשיעה גבוהה
- למה יש הבדל?
- ההבדל איננו תוצאה של אוצרות טבע, מיקום אסטרטגי, קרקע פוריה, או הון אנושי
- ההבדל כולו נובע ממוסדות (חינוך, משטרה, בתי משפט, בריאות, תחבורה, וכיו"ב): המוסדות בארה"ב מפותחים ובמקסיקו הם נחשלים

הנזק הכלכלי מההפיכה המשטרית

- קשה לנבא התפתחויות כלכליות משום שהכלכלה כל הזמן חשופה לזעזועים חיצוניים (אינתיפדה, קורונה, המשבר הפיננסי של 2008, בועת הדוט.קום)
- כל הכלכלנים בארץ וגם כאלה בעולם, כולל 13 חתני פרס נובל בכלכלה, וכלכלנים ידועים כמו לארי סאמרס (שר האוצר של ארה"ב בממשל אובמה), בן ברננקי (יו"ר הפד האריקאי וחתן פרס נובל) או נוריאל רוביני, מאוחדים בדעה שהכלכלה תפגע בצורה חמורה
- סוכנויות הדירוג הבינלאומיות (מודיס ופיצ') הוציאו אזהרות, וכך גם ה-OECD
- איך בדיוק, בכמה בדיוק, ומתי אף אחד לא יכול להגיד בוודאות
- הפגיעה בריבית ובשער החליפין יכולים להתרחש מהר
- נזקים אחרים ייקחו יותר זמן עד שיתממשו או עד שיתממשו במלואם
- הנזק עשוי להיות חריף במיוחד לאור העובדה שהכלכלה העולמית, בדגש על ההייטק, ממילא נמצאת בהאטה משמעותית
- 90% מהמימון של ההייטק הוא מחו"ל ולמעשה כל המכירות שלו
- שילוב בין משבר כלכלי ומשבר ביטחוני עלול להיות קטלני

הנזק הכלכלי בטוח הקצר והארוך

■ טווח קצר:

- עליית שער ריבית
- פיחות

■ טווח ארוך:

- עלייה בשחיתות
- פגיעה בזכויות קניין
- פגיעה אפשרית בפנסיה
- עלייה בסיכון
- פגיעה בענף ההייטק

השפעות בטווח הקצר

שוק המניות בישראל

אטר, רז, שפיצר, גבאי, קולקה-גלבר, 2023

מדדי תל אביב ומדד S&P 500

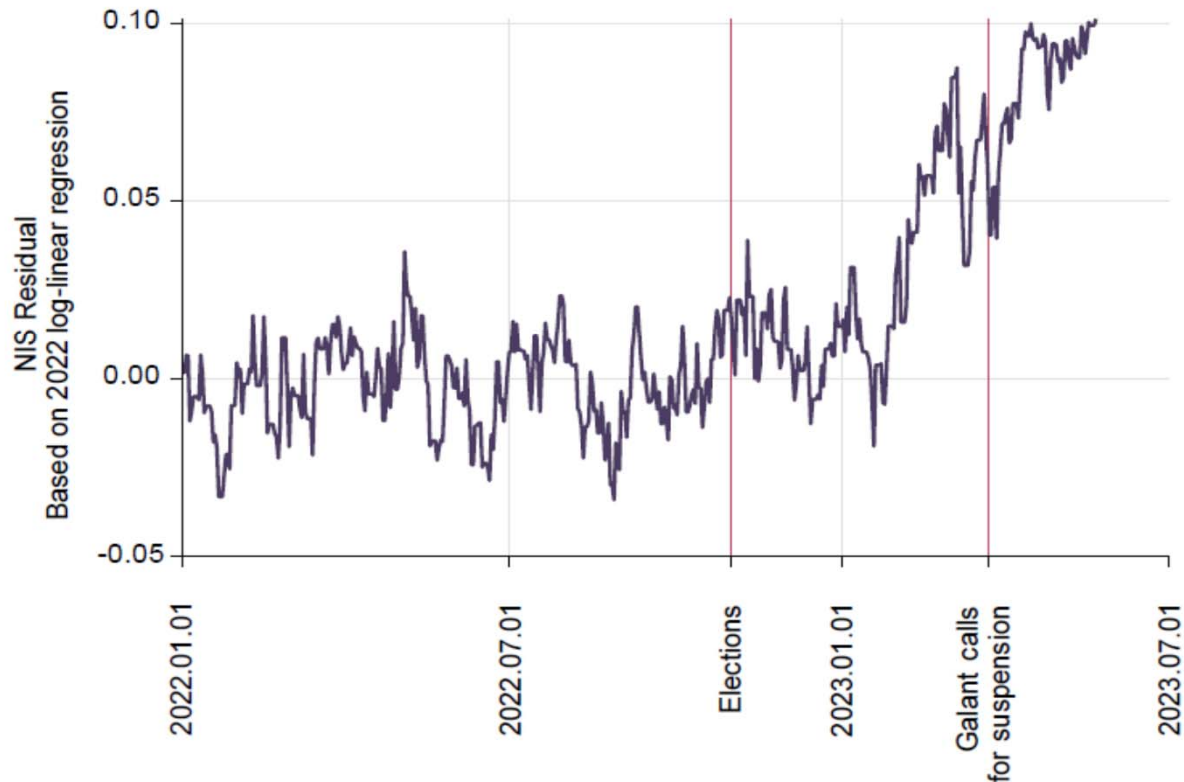
פער של 20%
מאז הבחירות

שער החליפין

אטר, רז, שפיצר, גבאי, קולקה-גלבר, 2023

- ללא הפיכה שער הדולר היה סביב 3.30 ₪; יש פיחות עודף של בערך 10%

הפיחות העודף בשער השקל, על בסיס רגרסיה לוג-ליניארית
על נתוני שנת 2022

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

פיחות עודף

- היסטורית המחירים בישראל עלו בסביבות 0.3% לכל 1% של עלייה בשער הדולר
- עליית מחירים מחייבת העלאות ריבית למנוע אינפלציה
- אינפלציה היא מס: הכסף שאנחנו מחזיקים "נמס"

חדשות | TheMarker

הנגיד אמיר ירון: צעדי הממשלה הובילו לפיחות של 10% בשקל, אי-ודאות מגיעה עם מחירים לא מבוטלים

"על מקבלי ההחלטות להשיב את היציבות והוודאות לכלכלה הישראלית", אמר אמיר ירון ■ הנגיד איים על הבנקים: "אני אומר לבנקים – עליכם לנהוג בהוגנות. לא נהסס לפעול"

נתי טוקר 30 במאי 2023 📌 עקוב

שער החליפין

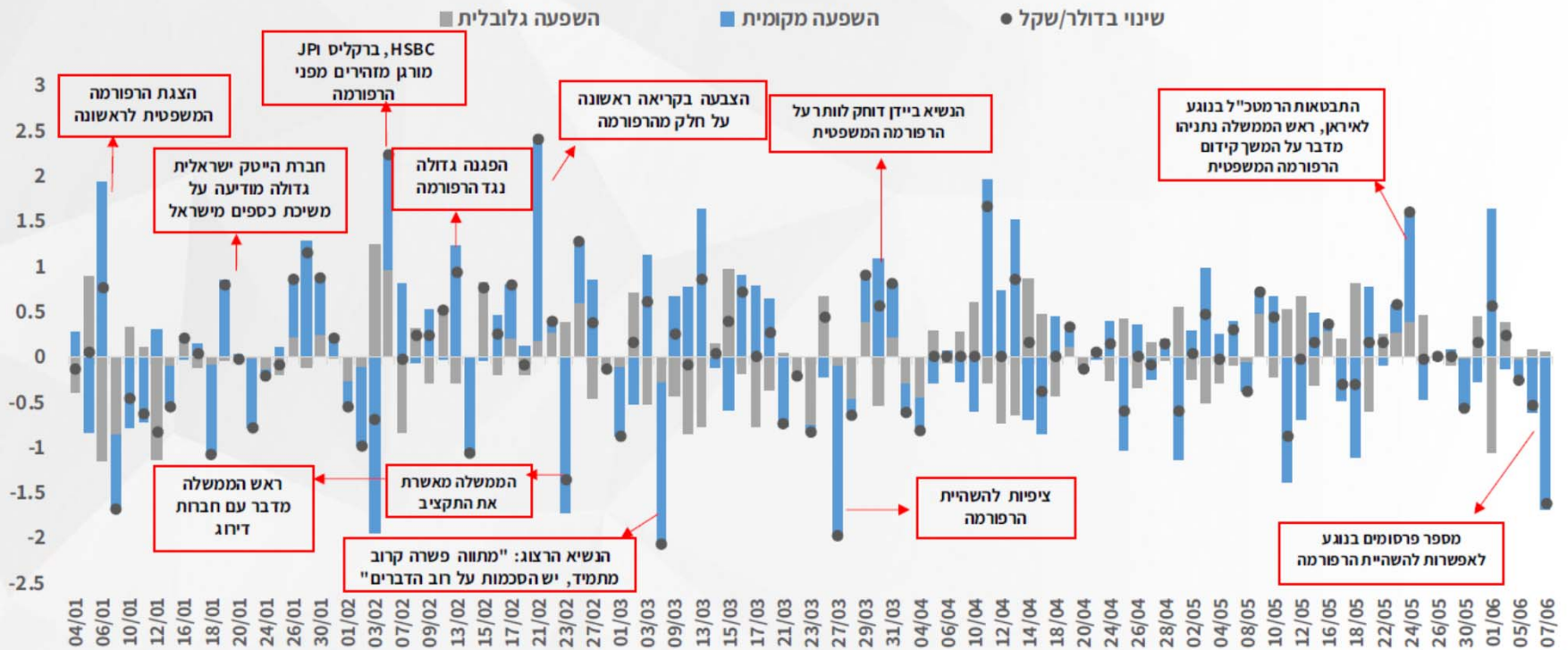
נגיד בנק ישראל בכנס של מכון אהרון

השינוי בשע"ח מול הדולר הושפע מגורמים מקומיים ועולמיים

השינוי בשער החליפין שקל/דולר לפי השפעה מקומית וגלובלית

הסיווג מתבצע באמצעות ממוצע משוקלל של שערי החליפין של 12 המטבעות הכיסחירים מול הדולר. ההפרש בין השער היציג לבין ההשפעה הגלובלית נותן את השינוי הנובע מהשפעה מקומית

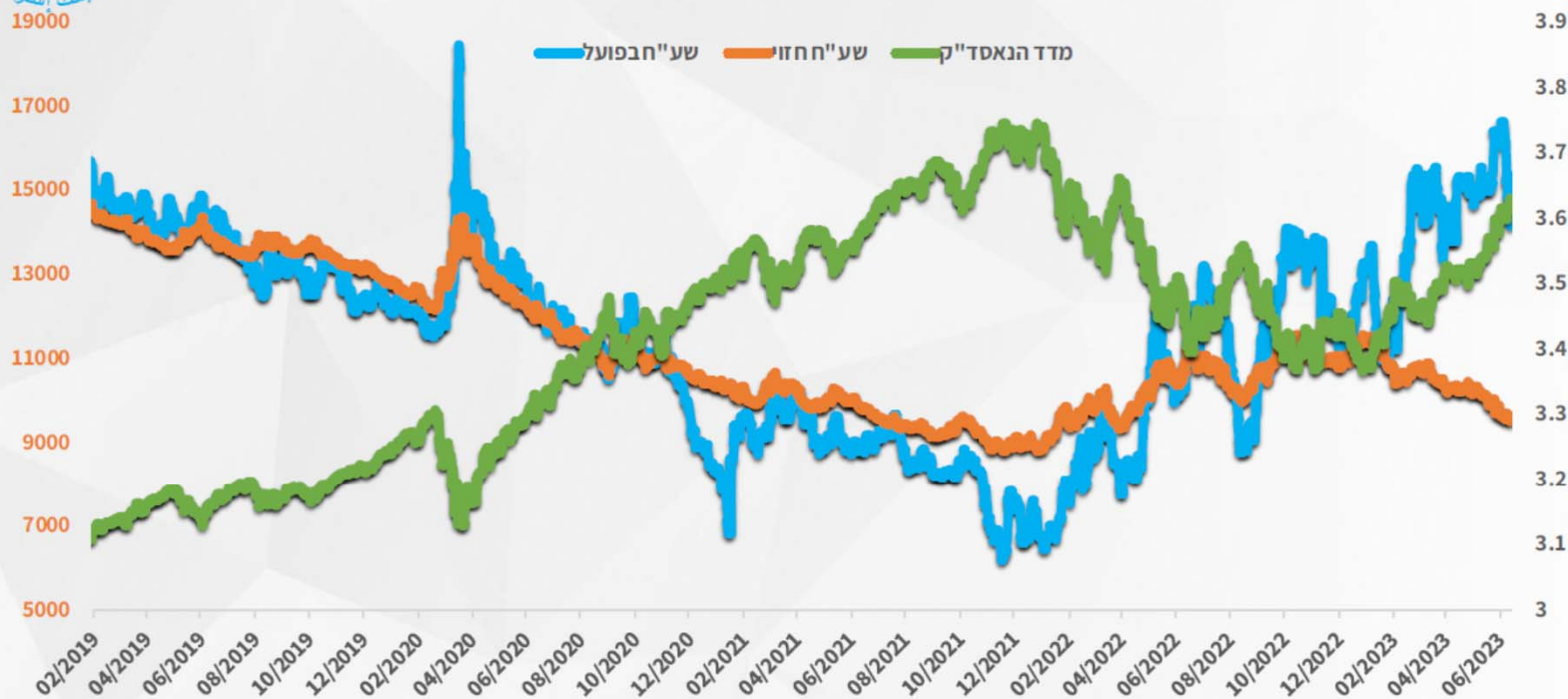
שער החליפין

נגיד בנק ישראל בכנס של מכון אהרון

אמידת הפיחות ה"עודף", מראה כי זה עומד על כ-10%

מדד הנאסד"ק, שער החליפין, ושע"ח הנאמד מרגרסיה של הנאסד"ק על שע"ח

הפער בין שער החליפין בפועל לזה הנאמד מהמודל עומד כ-10% (3.58 לעומת 3.28), לאחר שהגיע למעל 14%

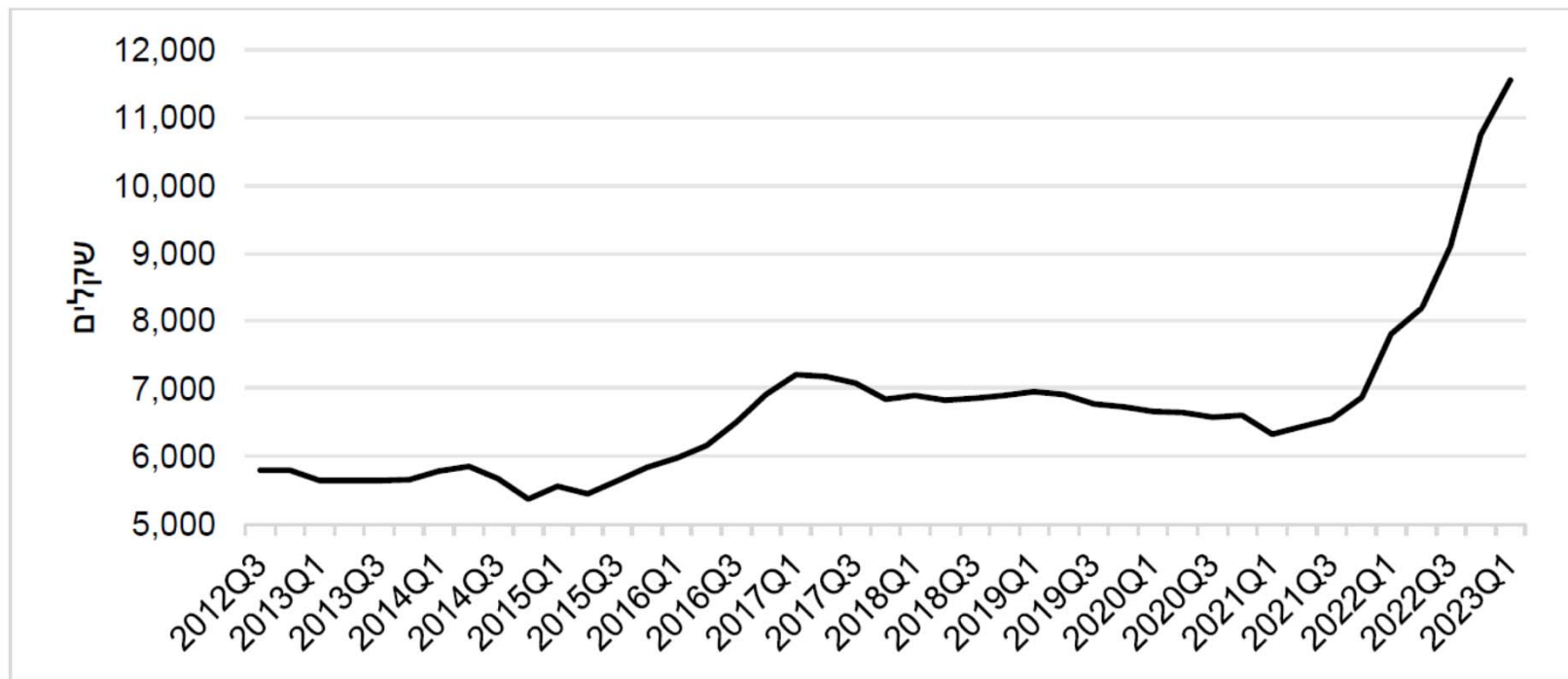
התמסורת משע"ח לאינפלציה נאמדת בכ-20%

החזר משכנתא טיפוסית

דני בן-שחר ודנה נייער, מכון אלרוב, מאי 2023

- ברבעון הראשון של 2023 עלה ההחזר החודשי הממוצע על דירת 4 חדרים ב-7.5% מ-10,747 ₪ ל-11,551 ₪ (עליה של 804 ₪)

איור 1.1: ממוצע ההחזר החודשי בגין הלוואת משכנתה (בשיעור מימון של 70%) עבור דירת 4 חדרים טיפוסית בישראל, רבעון שלישי 2012 עד רבעון ראשון 2023

השפעות בטוח הארוך

אטר, רז, שפיצר, גבאי, וקולקה-גלבר, 2023

- אומדנים של הנזק בטווח הארוך לפי תרחישים שונים
- תרחיש אופטימי: ירידה של 23% בתוצר, או 42,300 ₪ לשנה לנפש
- תרחיש פסימי: ירידה של 45% בתוצר, או 82,700 ₪ לשנה נפש

ענף ההייטק

הפגיעה בענף ההייטק תהיה חמורה במיוחד

- הייטק מבוסס על הון אנושי שיכול לעבור בקלות יחסית ממדינה למדינה
- הייטק מצריך השקעות עתק שמחייבות הגנה על זכויות קניין
- הייטק מייצר קניין רוחני שדורש הגנה משפטית
- משקיעים בהייטק ולקוחות של הייטק רגישים לאחריות תאגידית-חברתית
- עובדי הייטק צריכים חופש מחשבה ויצירה שמצידם מחייבים הגנה משפטית
- הייטק בנוי על אקוסיסטם שפגיעה בו עלולה להביא לאפקט דומינו – כאשר אחד עוזב נגרם נזק לכל האחרים כי כולם תלויים בכולם (משקיעים, אנג'לים, יזמים, עובדים)

החשש לפגיעה בהייטק הוא אמיתי

בכיר באינטל מזהיר: "חייבים לעצור את הטירוף. אנחנו רגע לפני היעלמות ההייטק מכאן"

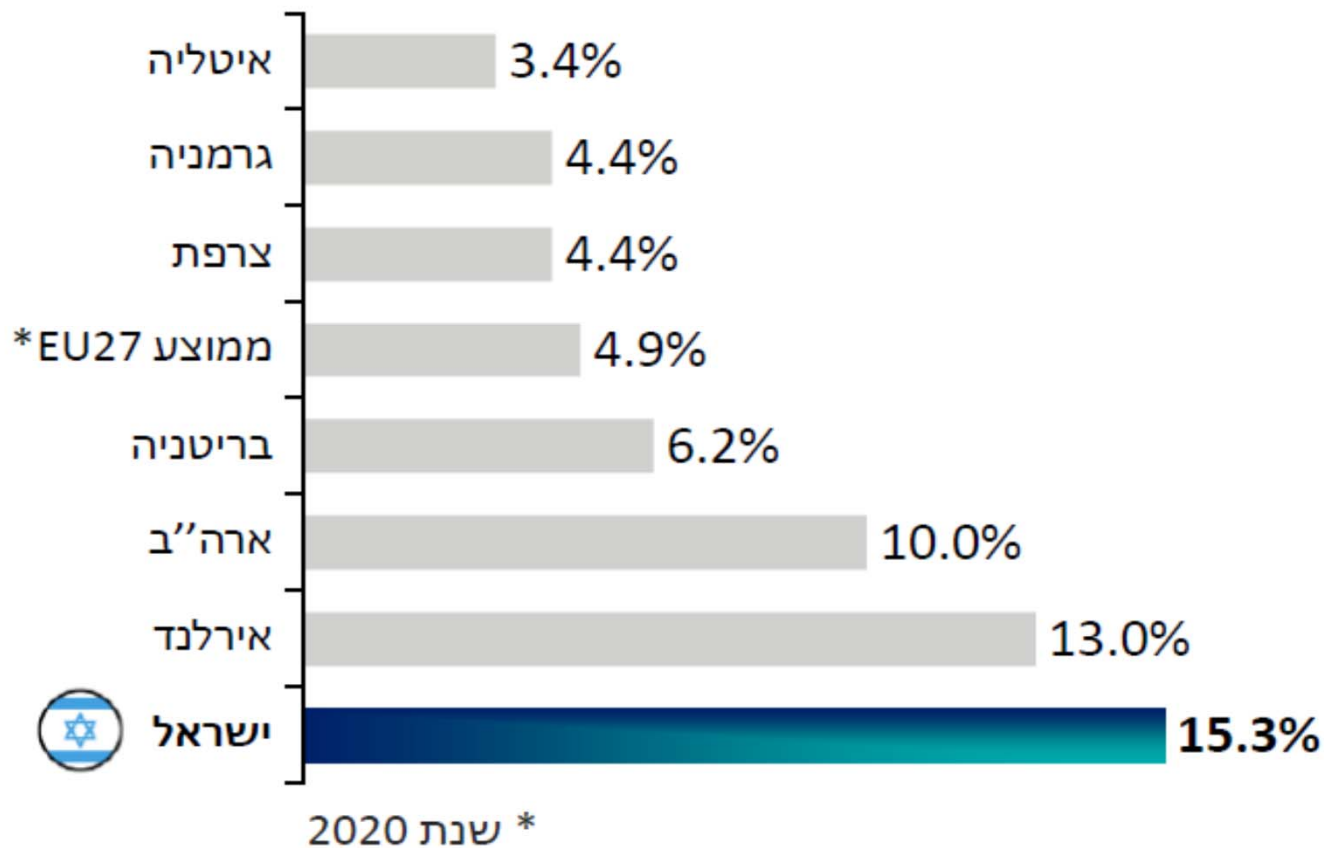
צחי וייספלד, סגן נשיא באינטל העולמית ומנהל פעילות תוכנית הסטארט-אפים של החברה, מדבר בגילוי לב, בשם עצמו, על הסכנות שבהפיכה המשטרית: "בשבועות האחרונים משהו בי נשבר, ואני לא לבד. אני יודע שאני מסכן את עתידי המקצועי אבל עתיד ילדיי חשוב יותר. אנשים לא מבינים את הנזק שייגרם אם ההפיכה המשטרית תתרחש"

מאיר אורבך 01.03.23, 06:00

ההייטק אחראי על 15.3% מהתוצר האיגוד הישראלי לתעשיות מתקדמות, פברואר 2023

תרשים 14: שיעור ענף ההייטק מה-GDP בהשוואה
בינלאומית, 2019

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

ההייטק מייצר 23% מהמיסים הישירים של ישראל

■ הכנסות המדינה ממיסים ישירים במיליארדי ₪

אחוז	סה"כ 2020	הייטק 2021	
24%	92.6	22.1	מס הכנסה
20%	70.8	14.4	ביטוח לאומי
28%	38.8	11	מס חברות ומס רווחי הון
23%	202.2	47	סה"כ

■ מקורות:

□ דו"ח מנהל הכנסות המדינה לשנים 2019-2020

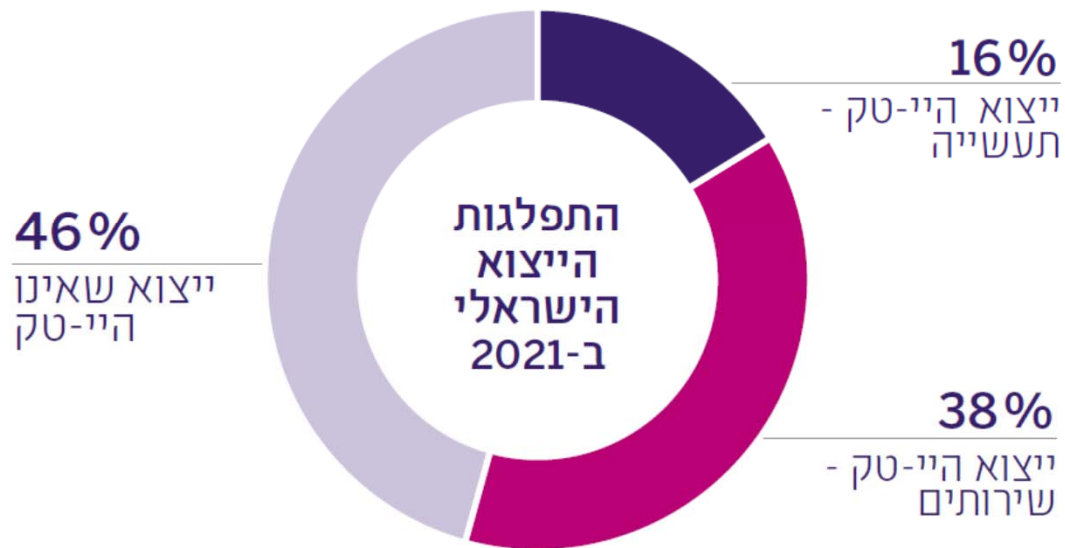
□ דו"ח תרומת תעשיית ההייטק לכלכלה ולחברה הישראלית, האיגוד הישראלי לתעשיות מתקדמות, פברואר 2023

הנזק הכלכלי של הפיכה המשטרית

מה יקרה לייצוא אם ההייטק יפגע ב-10%?

רשות החדשנות, דו"ח שנתי מצב ההייטק 2022

02 חלקו של ההיי-טק בייצוא הישראלי חוצה לראשונה את קו ה-50%
התפלגות הייצוא מישראל לפי ענפים, 2021

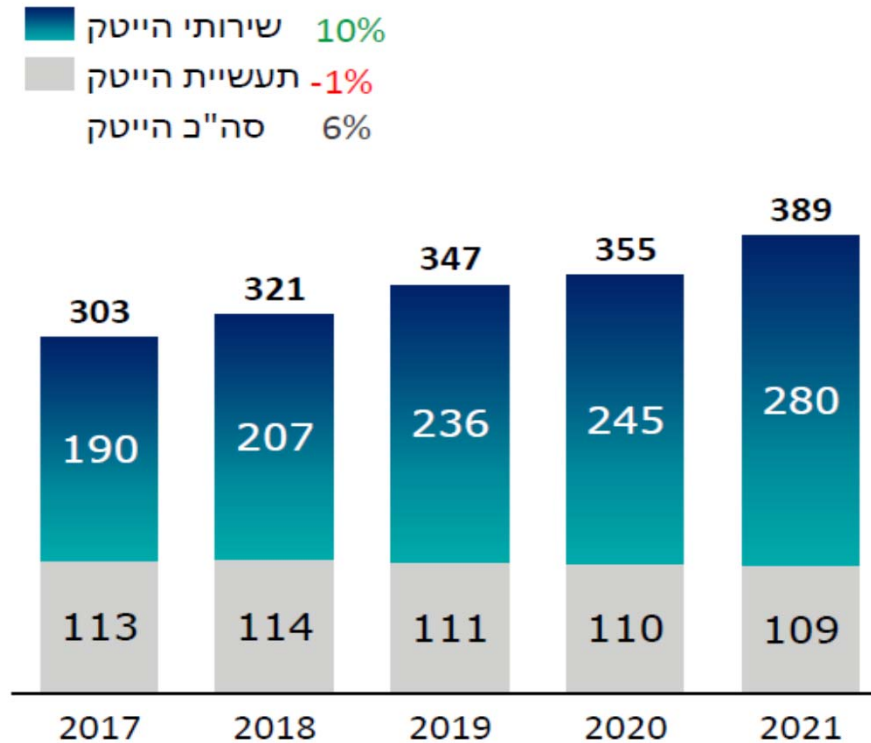
מקור: עיבודי רשות החדשנות לנתוני הלמ"ס

- יצוא ההייטק היה 67 מיליארד דולר ב-2021
- ירידה של 10% ביצוא שקולה ל-23 מיליארד ₪ שהם חצי מתקציב משרד הבריאות

מועסקים בהייטק

האיגוד הישראלי לתעשיות מתקדמות, פברואר 2023

- ב-2021 עבדו בהייטק כ-390,000 עובדים
- המועסקים בהייטק הם 11.9% מכוח העבודה בקרב גילאי 25-64

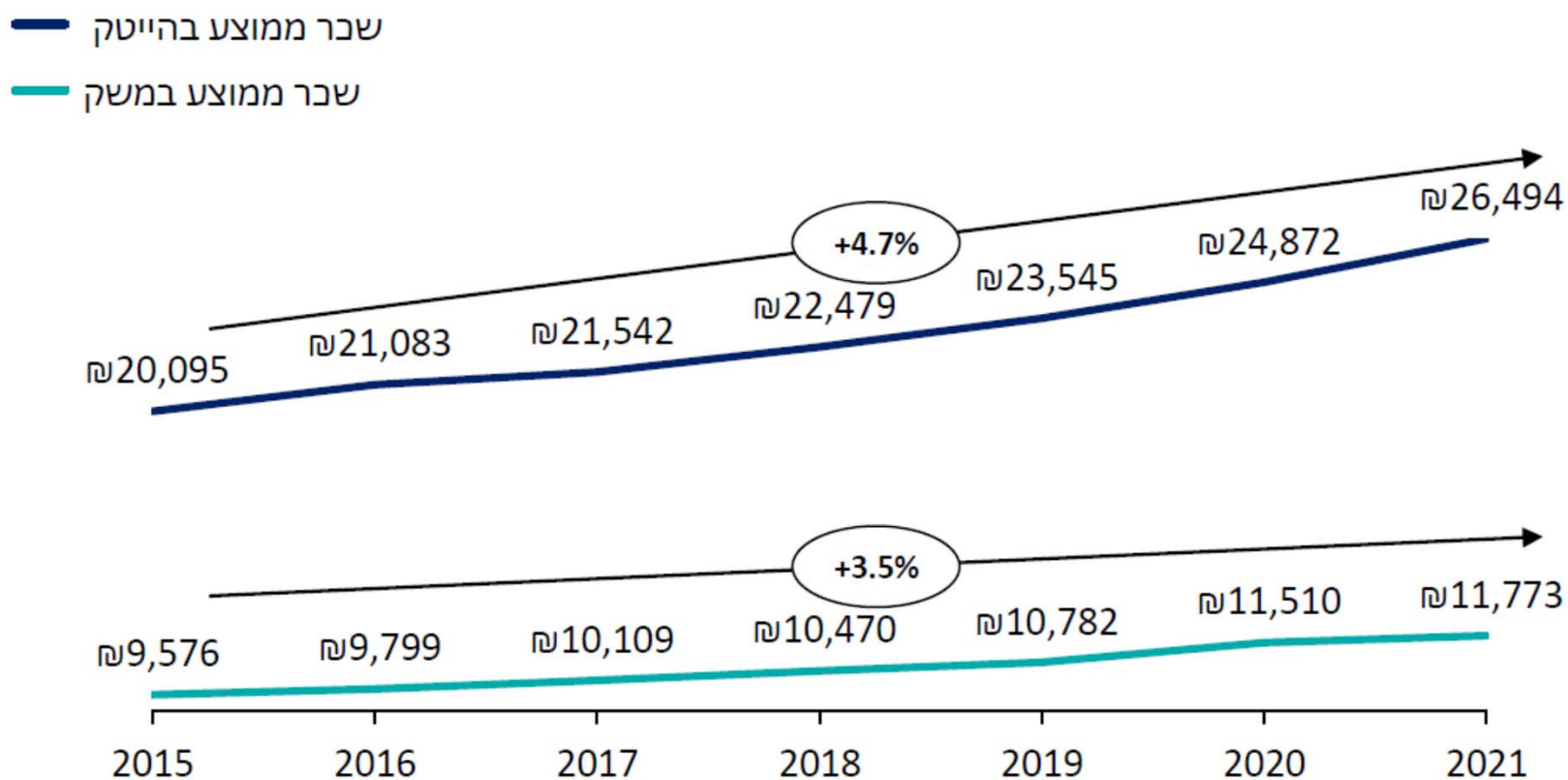

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

שכר ממוצע בהייטק

האיגוד הישראלי לתעשיות מתקדמות, פברואר 2023

תרשים 28: השכר הממוצע בהייטק לעומת השכר הממוצע במשק, 2015-2021

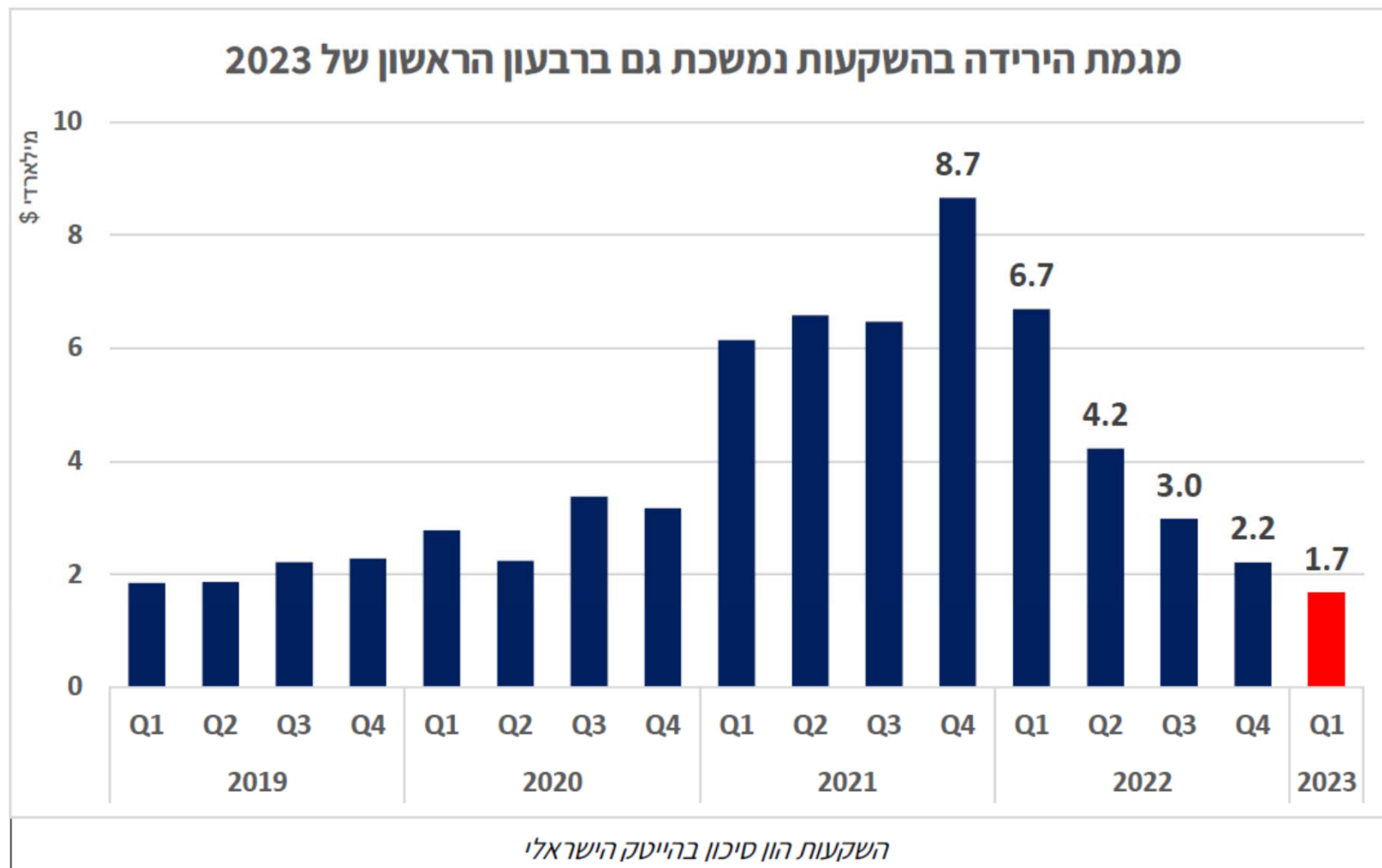

מה יקרה להכנסות של פרטים אם ההייטק יתכווץ ב-10%?

- 390,000 מועסקים בהייטק ב-2021
- פער השכר בין הייטק לממוצע במשק הוא 14,721 ₪, שהם 176,652 ₪ בחישוב שנתי
- פגיעה של 10% במועסקי ההייטק שקולה ל-39,000 מועסקים שמאבדים 176,652 ₪ בשנה \leftarrow 6.9 מיליארד ₪ בשנה
- תקציב הרשות לזכויות ניצולי שואה לשנת 2022 עמד על 5.1 מיליארד ₪
- תקציב ההשכלה הגבוהה לשנת 2021 עמד על 12.3 מיליארד ₪

השקעות בהייטק הישראלי מתכווצות

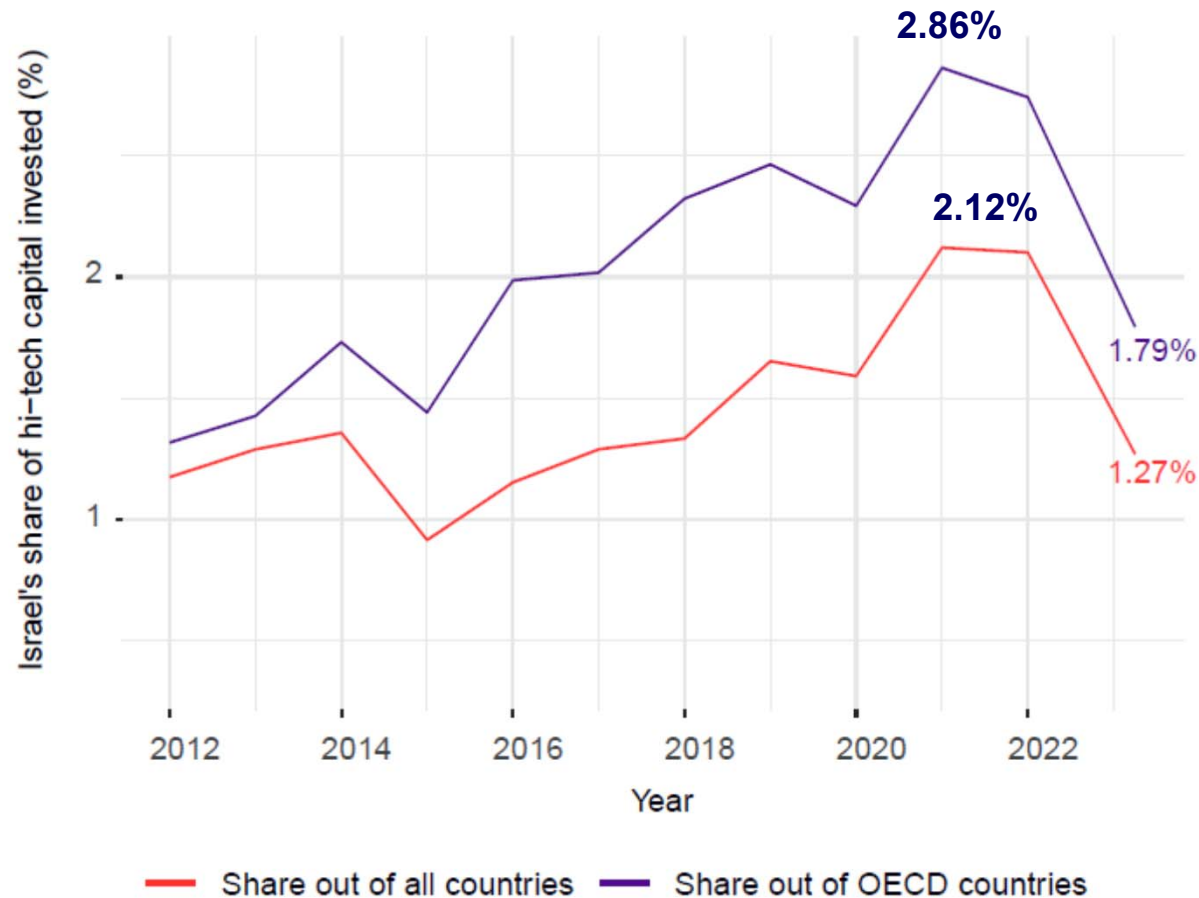
Start up Nation Policy Institute, April 2023

השקעות בהייטק הישראלי מתכווצות

אטר, רז, שפיצר, גבאי, קולקה-גלבר, 2023

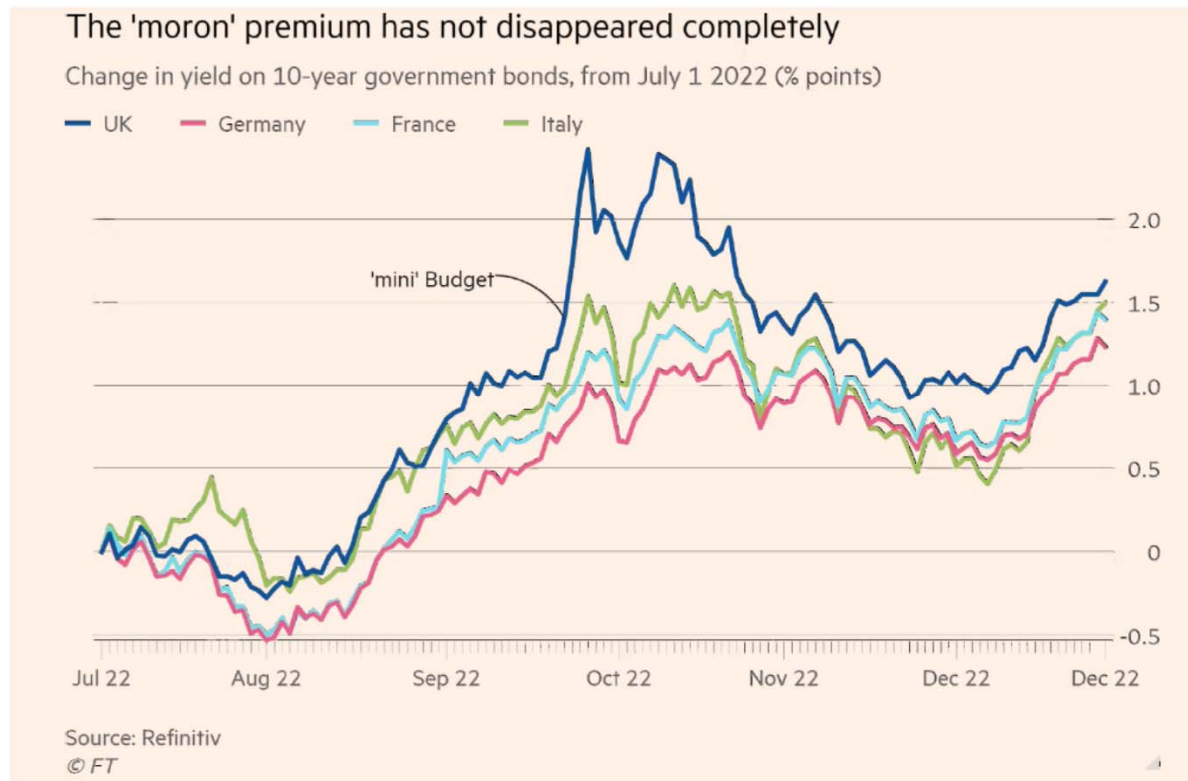
נתח תעשיית ההייטק הישראלית מכלל השקעות ההייטק העולמיות

עליית שער הריבית על החוב הציבורי של ישראל

פרולוג: לקח מבריטניה לגבי התעלמות של פוליטיקאים פופוליסטיים מאזהרות של כלכלנים

- בתחילת ספטמבר 2022 נבחרה לז טראס לראשת ממשלת בריטניה. ב-23 בספטמבר, הכריז שר האוצר קוואזי קווארטנג על שורה של צעדי מדיניות דרמטיים, במרכזם הפחתת מיסים
- כלכלנים התריעו שזו תוכנית מסוכנת לכלכלה, אבל לז טראס התעלמה; בריטניה שילמה "מס טיפשות" (30 מיליארד ל"ש)

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

ומה אצלנו?

TheMarker

חדשות

מודי'ס באזהרה חריגה לישראל: ההפיכה המשטרית עלולה להביא להפחתת תחזית דירוג האשראי

דירוג האשראי של ישראל במודי'ס היום הוא A+ עם תחזית חיובית להעלאת דירוג בהמשך ■ החברה מזהירה כי התחזית החיובית תתבטל ותחזור לתחזית יציבה בלבד

מירב ארלוזורוב ודפנה מאור

07 במרץ 2023

חברת דירוג האשראי הבינלאומית מודי'ס פירסמה הערב (ג') אזהרה חריגה ביותר לישראל. מודי'ס הוציאה הודעה למשקיעים, עם אזהרה ישירה כי אם ההפיכה המשטרית תמשיך כמתוכנן, תחזית דירוג האשראי של ישראל עלולה להיפגע ולרדת מתחזית חיובית לתחזית יציבה בלבד.

בהודעתה כתבה מודי'ס: "אם הרפורמה המוצעת תאושר במלואה היא עלולה להחליש באופן מהותי את מערכת המשפט, וכך ליצור אפקט דירוג אשראי שלילי. הרפורמה המוצעת גם מייצרת סיכונים ארוכי טווח לכלכלת ישראל, במיוחד זרימת הון לסקטור ההייטק".

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

מהן ההשלכות של עליית הריבית כתוצאה הפחתת דרוג אשראי?

- החוב הציבורי של ישראל לשנת 2021 הוא קצת יותר מטריליון ₪ (1.072 טריליון ₪)
- אם הריבית תעלה באחוז אחד, החזר החוב השנתי יעלה ב-10 מיליארד ₪
- להשוואה: תקציב משרד הרווחה ב-2022 היה 9.7 מיליארד ₪; תקציב סל הבריאות היה 550 מיליון ₪

פיחות השקל

הקשר בין המהפיכה המשטרית ושער הדולר

- ביום חמישי, 24 במרץ, הודיע שר הביטחון, יואב גלנט, כי יקיים מסיבת עיתונאים בערב; לפי השמועות הוא אמור היה לקרוא לנתניהו לעצור את תהליך החקיקה
- בעקבות השמועות ירד שער הדולר
- אחרי פגישה עם נתניהו, החליט גלנט לבטל את מסיבת העיתונאים, ונתניהו קיים מסיבת עיתונאים משלו והודיע בה כי תהליך החקיקה יימשך כמתוכנן
- שער הדולר חזר לנקודה בה היה

הקשר בין המהפיכה המשטרית ושער הדולר

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

ראיון עם נוריאל רוביני, דה מרקר, 5 במרץ 2023

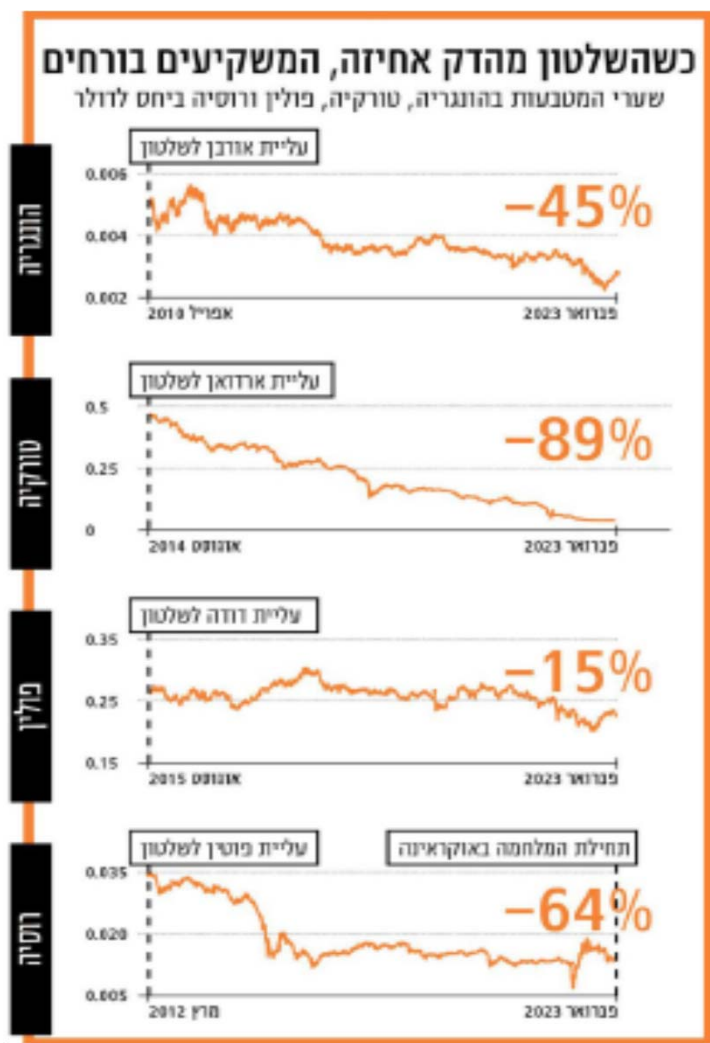
"אתה משחק באש כשאתה עושה דברים קיצוניים, והשווקים יענישו אותך הרבה לפני שסוכנויות הדירוג יעשו משהו. הלחץ על השווקים מתחיל רק עכשיו, האינפלציה עלתה בשנה האחרונה, בנק ישראל כבר נאלץ להעלות את הריבית — והציבות נשמרה.

"אבל אם הרפורמות המשפטיות ייצאו לדרך, הן יובילו לבריחת הון, זו תפעיל לחץ שלילי על השקל, האינפלציה תעלה, פער התשואה בין האג"ח הישראליות לאמריקאיות יגדל — והדרך היחידה להתמודד עם זה תהיה להעלות עוד יותר את הריבית. אז תקבל לא רק האטה, אלא התכווצות כלכלית. אם הרפורמה תמשיך, אי-אפשר לפסול את האפשרות של מיתון ממשי".

שער הדולר

- **הסיבה לתחזית על החלשות השקל: הוצאת כספים מישראל, פגיעה בגיוסי כפסים מחו"ל להשקעה בהייטק, חברות הייטק עלולות להעביר פעילות לחו"ל**
- **אבל, קשה מאוד לנבא מה יקרה לשער המט"ח**
 - אם מישהו היה יודע הוא היה יכול לעשות מזה כסף על ידי מסחר במט"ח שהיה גורם לשער המט"ח לעלות או לרדת כבר היום
- **דוגמה לקושי לנבא שינויים בשער המט"ח:**
 - בתחילת פברואר 2022, שער הדולר ברוסיה היה 76 רובל לדולר
 - ב-11 במרץ שער הדולר זינק ל-134 רובל לדולר בעקבות הפלישה לאוקריינה
 - בסוף יולי 2022 הדולר ירד ל-54 רובל לדולר – הרובל התחזק בניגוד לכל התחזיות
- **הרובל נחלש כי היצוא מרוסיה נעצר (לכן היצע הדולרים ירד), אבל גם היצוא לרוסיה נעצר (הביקוש לדולר גם ירד)**
- **לכן צריך להיזהר עם תחזיות (כיום הדולר 76 רובל כמו לפני המלחמה)**
- **למרות שהרובל לא נחלש, רוסיה נפגעה קשות כי היצוא לרוסיה נפגע (אפשר לקנות עם דולרים הרבה פחות מאשר לפני המלחמה)**

מה קרה למטבע בהונגריה, טורקיה, פולין, ורוסיה מאז עלו לשלטון מנהיגים סמכותניים?

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

התחזית של סיטי ביחס לשער הדולר

TheMarker

שוק ההון

משחקי המט"ח: כמה נקודות למחשבה למי שעוקב בדאגה אחרי היחלשות השקל

היכולת לזהות באופן עקבי את המגמה של מטבע בטווח הקצר היא בלתי אפשרית, ויש הררי מחקרים אקדמיים שהוכיחו את זה ■ אין לדעת מתי ובאיזו עוצמה ההפיכה המשטרית תבוא לידי ביטוי בנתונים הכלכליים, ואם ומתי בנק ישראל יתערב במסחר בשקל

עקוב

איתן אבריאל

26 בפברואר 2023

ביום שלישי שעבר, בעוד הדולר נסחר ברמות של 3.63 שקלים, הוציא דסק המטבעות של בנק אמריקאי גדול, סיטי, הערכה בנוגע לרמתו של השקל הישראלי בעתיד הקרוב: "המטבע ממשיך להיות תחת לחץ בשל הרעש הפוליטי", כתבו בסיטי, והוא במגמה להגיע לרמות של 3.95 שקלים, שהיו אז 8% פחות מהשער היציג.

מה יקרה אם שער הדולר יזנק ל-3.95 ₪?

- נניח שתחזית סיטי תתגשם והדולר יזנק ל-3.95 ₪ (למרות ההסתייגויות לעיל)
- כשהממשלה הושבעה ב-29 בדצמבר 2022 הדולר עמד על 3.52 ₪
- 3.95 ש"ח הם 12% יותר מ-3.52 ₪
- היסטורית המחירים בישראל עלו בסביבות 0.3% לכל 1% של עלייה בשער הדולר
- בהתאם, המחירים יעלו ב-3.6%
- בנק ישראל יצטרך להמשיך עם העלאות ריבית
- כל מי שיש לו משכנתא ישלם יותר
- נניח שהריבית תעלה רק ב-2% יותר ממה שהייתה עולה ללא התייקרות של הדולר
- נניח משכנתא של 600,000 ₪ (משכנתא ממוצעת בישראל), ל-25 שנה בריבית משתנה
 - החזר חודשי לפי 5% ריבית: 3,084 ₪
 - החזר חודשי לפי 7% ריבית: 3,788 ₪
- כל זה יהיה חמור שבעתיים אם הדולר יזנק כמו בהונגריה או טורקיה

שחיתות

השפעה על שחיתות

▪ ללא יועצים משפטיים עצמאיים וללא בקורת משפטית השחיתות עלולה להתגבר:

- מינויים של אנשים לא מתאימים (כמו ההצעה למנות את יוסי שלי למשרת הסטיסטיקאי הראשי או ההצעה למנות את משה בן זקן, מארגן הליכודיאדה באילת, למשרת מנכ"ל משרד התחבורה)

- מכרזים תפורים

- העברות של תקציבים למקורבים

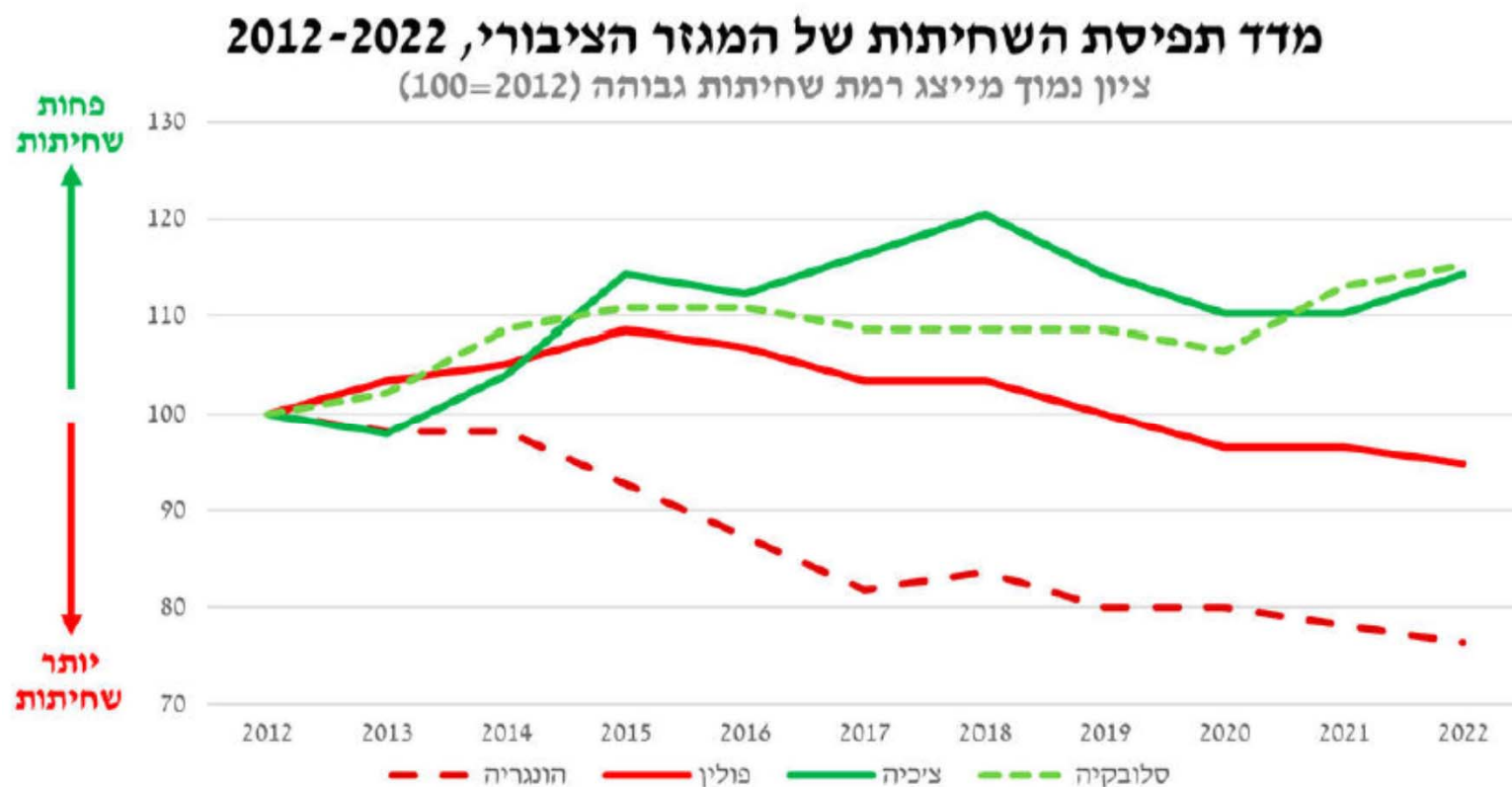
▪ דוגמאות כבר כעת:

- חוק המתנות של נתניהו

- הצעת החוק לאסור האזנות סתר שתפגע בביקורת מצד התקשורת

- יוזמות לביטול נבחרת הדירקטורים והועדה לבדיקת מינויים בחברות ממשלתיות (ללא אלה ניתן יהיה למנות מקורבים למשרות בכירות גם אם הם נעדרים כישורים מתאימים)

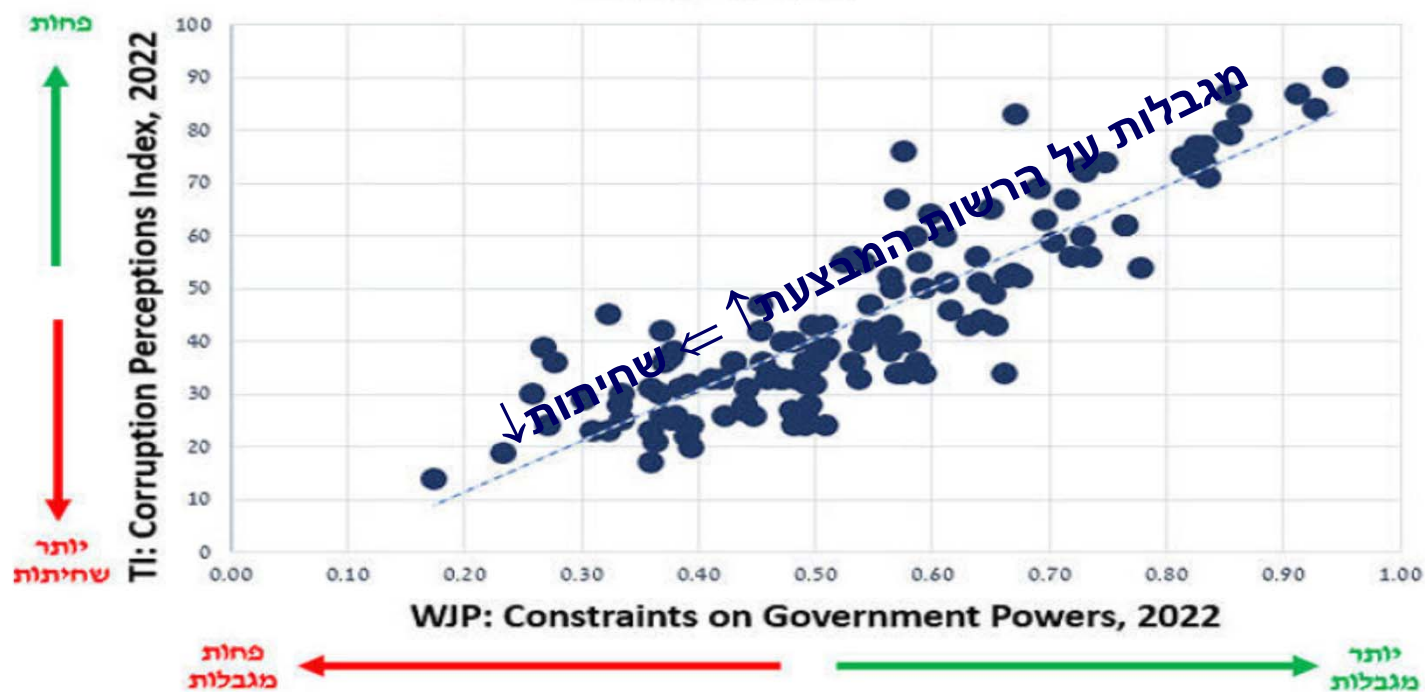
השחיתות בפולין והונגריה עלתה בהשוואה לצ'כיה וסלובקיה מאז נחלשה בהן הדמוקרטיה איתי אטר וצחי רז

מקור: Transparency International, Corruption Perception Index – CPI ועיבודי החוקרים.

שחיתות ומגבלות על הרשות המבצעת איתי אטר וצחי רז

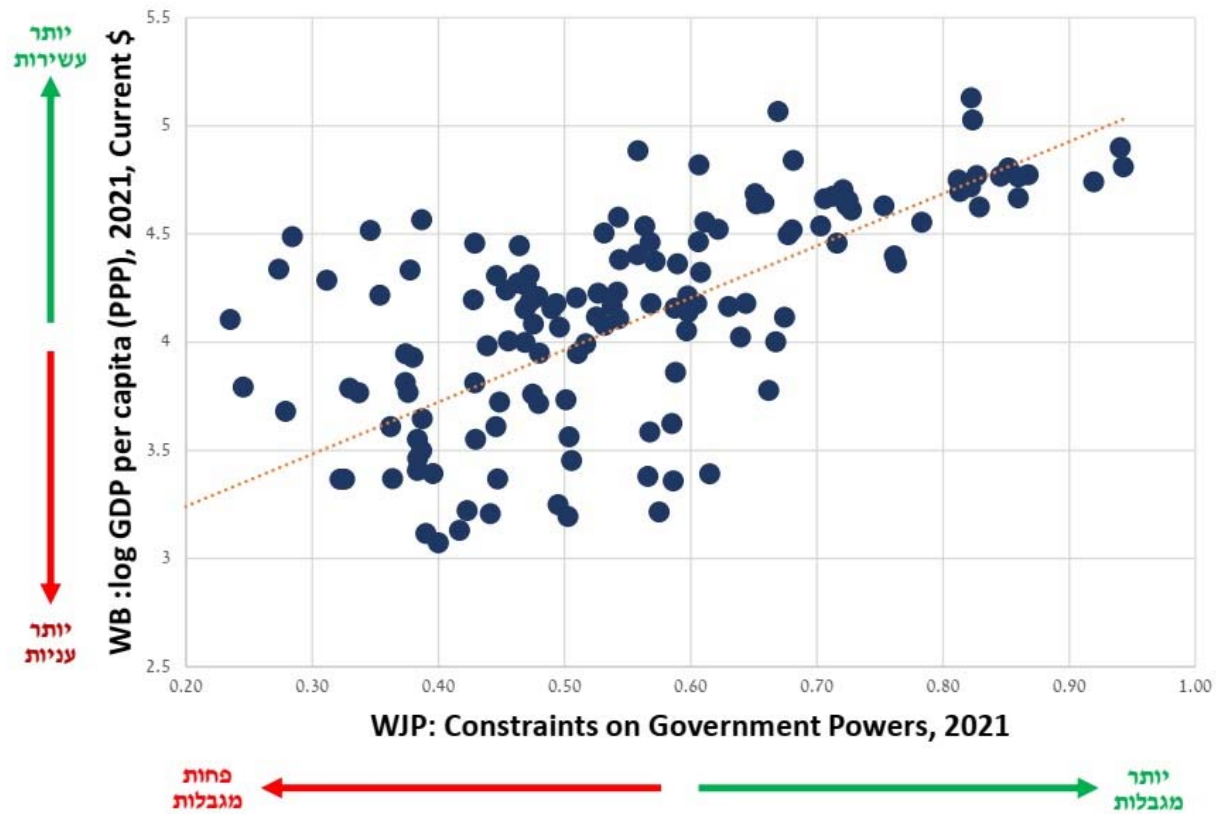
מגבלות על הרשות המבצעת ותפיסת השחיתות של המגזר
הציבורי, 2022

מקור: TI: Corruption Perceptions Index – CPI, Transparency International, WJP Rule of Law Index, Constraints on Government Powers ועיבודי החוקרים.

הקשר בין שחיתות לתוצר

מגבלות על הרשות המבצעת ותוצר לנפש, 2021

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

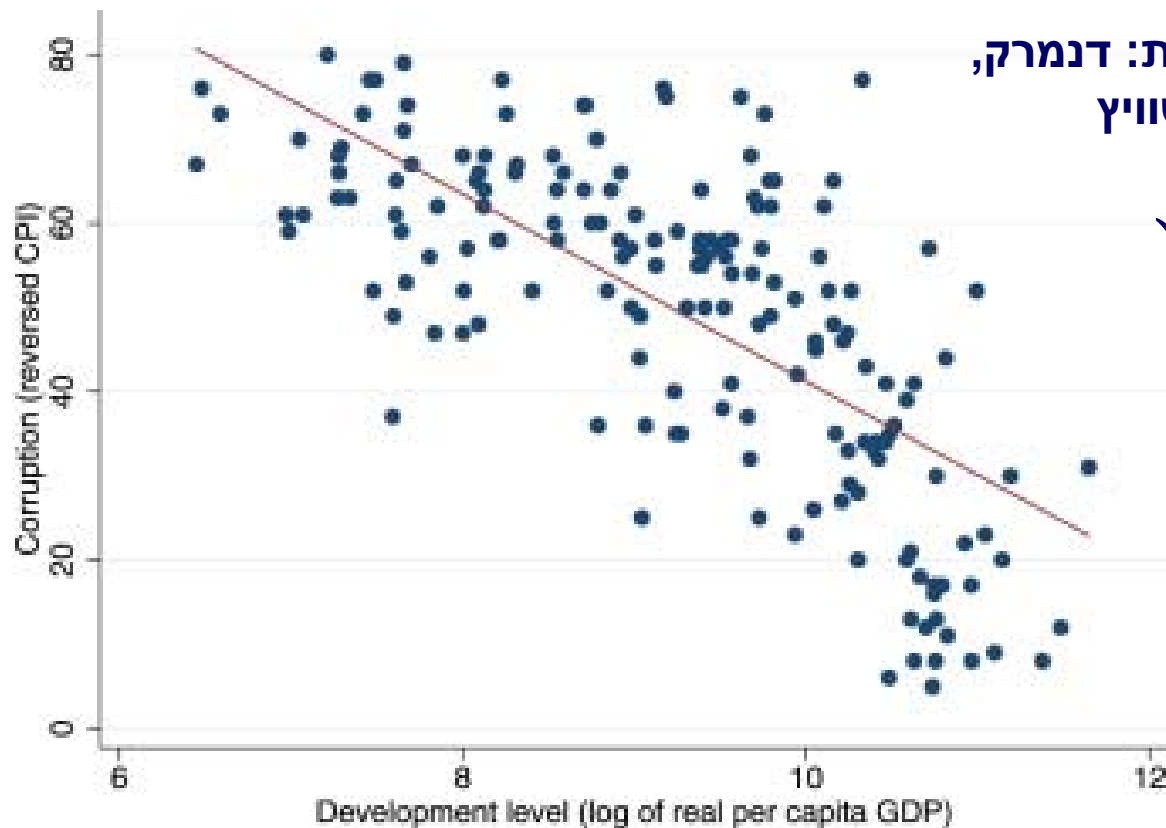
הקשר בין שחיתות לתוצר ב-175 מדינות שונות

Gründler and Potrafke, European Journal of Political Economy, 2019

מדינות מושחתות: סומליה,
דרום סודן, סוריה, צפון קוריאה

מדינות לא מושחתות: דנמרק,
ניו זילנד, שבדיה, שווייץ

↓ שחיתות ↑ ← תוצר

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

זכויות קניין

כיצד זכויות קניין יכולות להפגע?

■ ללא הגנה משפטית יכולות להיפגע זכויות קניין

- סכסוכים משפטיים עם הממשלה יוכרעו לטובת המדינה

- רגולציה חדשה, לא צפויה ולא מידתית

■ ללא הגנה על זכויות קניין, משקיעים יחששו להשקיע בישראל, וחברות יחששו להחזיק כספים בישראל

- רוביני בראיון לדה מרקר, 5 במרץ 2023: "אני חושב שכל מי שהשקיע בטכנולוגיה בישראל, מודאג מעתיד ההשקעה, ותוהה אם נכון לבצע כעת בישראל השקעות חדשות. יש כבר ראיות לירידה בכמות הכסף החדש שזורמת לישראל. משקיעים מאמצים גישה של 'נמתין ונראה' — יש כבר דאגה משמעותית, הם רוצים להבין מה הולך להיות פה".

חשש מפגיעה בזכויות קניין מהולד אפ

ראיון עם סר רונלד כהן, 3 מרץ 2023

"היזמים ואנשי העסקים חוששים מכוחה האבסולוטי של הממשלה. כאשר העוצמה כולה מרוכזת בידי הממשלה, כאשר מפרקים את האיזונים והבלמים של משטר דמוקרטי, המגזר היצרני המבוסס על נורמות של משחק הוגן, מרגיש מאוים ביותר. אומר לעצמו, בצדק: אם אקלע למחלוקת עם הממשלה הזאת, מי יערוב לי שהיא לא תשתמש בכוחה נגדי? למי אפנה כדי שיגן עליי, כשגם בבית המשפט יישבו שופטים מטעם הממשלה? אין מי שיעצור אותה. במיוחד ייזהרו המשקיעים לשים כסף בחברות החשופות לרגולציה ממשלתית ענפה, ולא משנה מה האידאולוגיה המוצהרת שלה. צעדיה לשחיקת הדמוקרטיה ירתיעו רבים. כבר מרתיעים."

"אהסס להמשיך להשקיע בישראל. ואני לא לבד"

סר רונלד כהן, אחד המשקיעים והתורמים הגדולים כאן, בראיון סוער לממון: "כשאתה רואה מה עלול לקרות בגלל הרפורמה, אתה שואל את עצמך אם כדאי להשקיע במדינה הפכפכה כזו. הממשלה דוהרת לשבר לאומי".

התערבות בסקטור הפרטי עקב חשבונות אישיים

- ללא עצמאות שיפוטית הממשלה יכולה להתערב גם בסקטור הפרטי דרך איום שאם לא ישמעו להם הממשלה לא תספק שירותים
- לדוגמה, חיים כץ, שר התיירות, סירב לעבוד עם אבי ניסנקורן, נשיא התאחדות המלונאים, בגלל סכסוך אישי מהעבר והביא להתפטרותו (אחרת המלונאים לא היו מקבלים שירותים ממשרד התיירות)

חדשות מהארץ והעולם פוליטי-מדיני

ניסנקורן התפטר ותקף: השר כץ דרש לסיים את כהונתי כי לא תמכתי בחסינות עבורו

נשיא התאחדות המלונאים והשר לשעבר הודיע על סיום תפקידו, ותקף בחריפות את שר התיירות: "הלחצים הפוליטיים והשיקולים הזרים הם חציית קו אדום". סביבת כץ: "אין קשר לחסינות"

אנה ברסקי | 12:37 23/01/2023 | 1 דק' קריאה

פגיעה בפנסיה

פגיעה בפנסיה

- ללא עצמאות משפטית הממשלה עלולה לפגוע בזכויות פנסיה באמצעות חוקים לכאורה תמימים
- טורקיה, 14 בפברואר, 2023
 - ארדואן מורה לקרנות פנסיה פרטיות להשקיע לפחות 30% מכספי המצ'ינג הממשלתי (הממשלה עושה מצ'ינג של 30% מהחסכון הפרטי בפנסיה עד לגובה של שכר מינימום) במניות טורקיות בעקבות רעידת האדמה כדי לחזק את הבורסה הטורקית
- הונגריה 2010
 - אורבן מלאים את קרנות הפנסיה הפרטיות
 - בוטלה הזכות לפרישה מוקדמת (למעט נשים שצברו 40 שנות פנסיה)
 - סימונוביץ' (2022) מראה שגובה הפנסיה יחסית לשכר ירד מ-65% ב-2010 ל-50% ב-2021
- קשה לדעת מה יקרה בישראל אבל פגיעה בפנסיה תהיה אפשרית

עלייה בסיכון

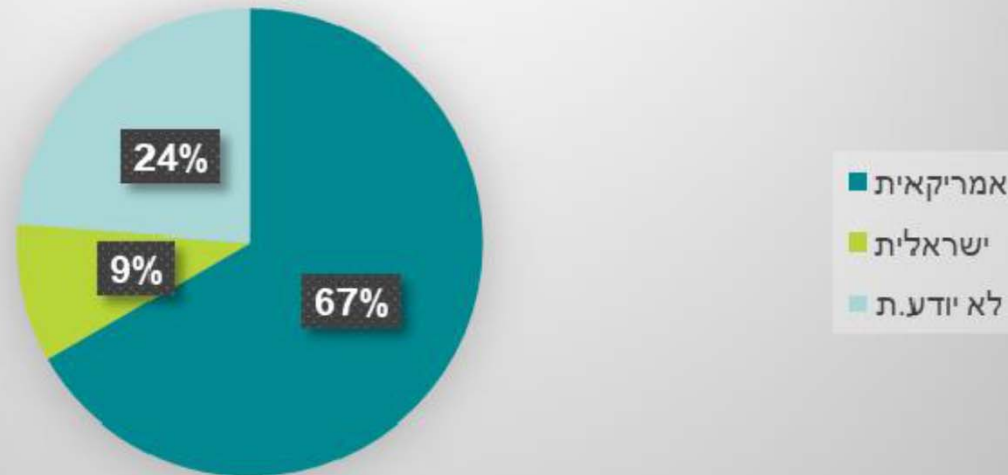
עלייה בסיכון של חברות פרטיות

- ללא איזונים ובלמים עלולה להיפגע היציבות מה שיקשה על פירמות לחזות מה הממשלה תעשה
- חוסר יציבות מבריחה משקיעים שחוששים שאחרי שישקיעו הממשלה תפגע להם בהשקעות על ידי
 - מיסוי רווחים
 - ביטול הטבות
 - פגיעה בזכויות עובדים
 - ערעור הביטחון ויחסי חוץ שיפגעו במותג "ישראל", "ירחיקו משקיעים שאכפת להם מ-ESG (אחריות חברתית וסביבתית)

חשש להקים חברות הייטק בישראל בעקבות ההפיכה המשטרית סקר ההייטק הישראלי, פברואר 2023

בתגובה לשאלה "אם היית מקימה חברה חדשה היום, האם היית מקימה חברה ישראלית או אמריקאית?"
בתגובה לשאלה "אם היית מקימה חברה חדשה היום, האם היית מקימה חברה ישראלית או אמריקאית?"
(147 משיבים), 67% מבכירי ההייטק ענו שהיו בוחרים להקים חברה אמריקאית, 9% היו בוחרים להקים חברה
ישראלית, ו-24% לא יודעים.

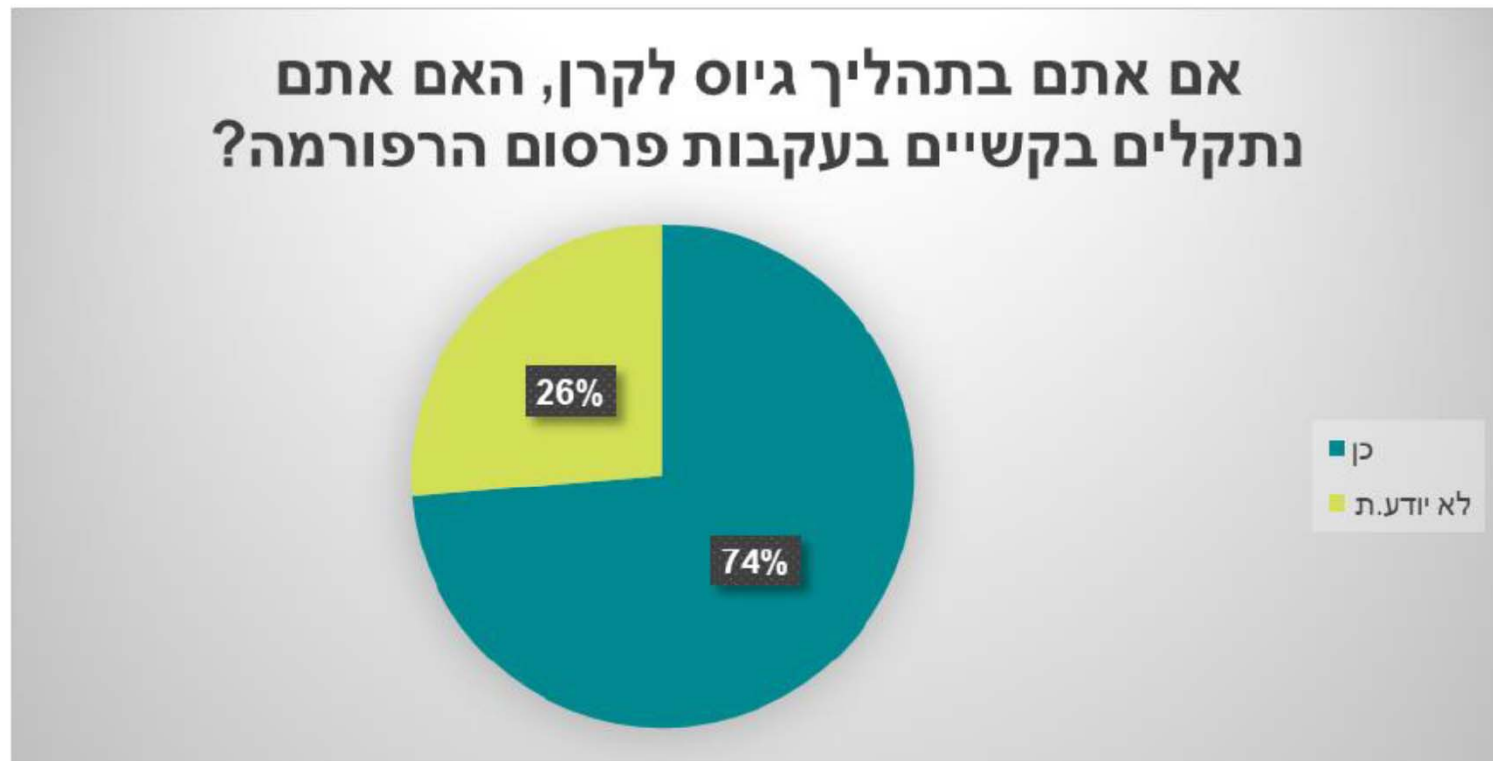
"אם היית מקימה חברה חדשה היום,
האם היית מקימה חברה ישראלית או
אמריקאית?"

קושי לגייס כסף בהייטק בעקבות ההפיכה המשטרית

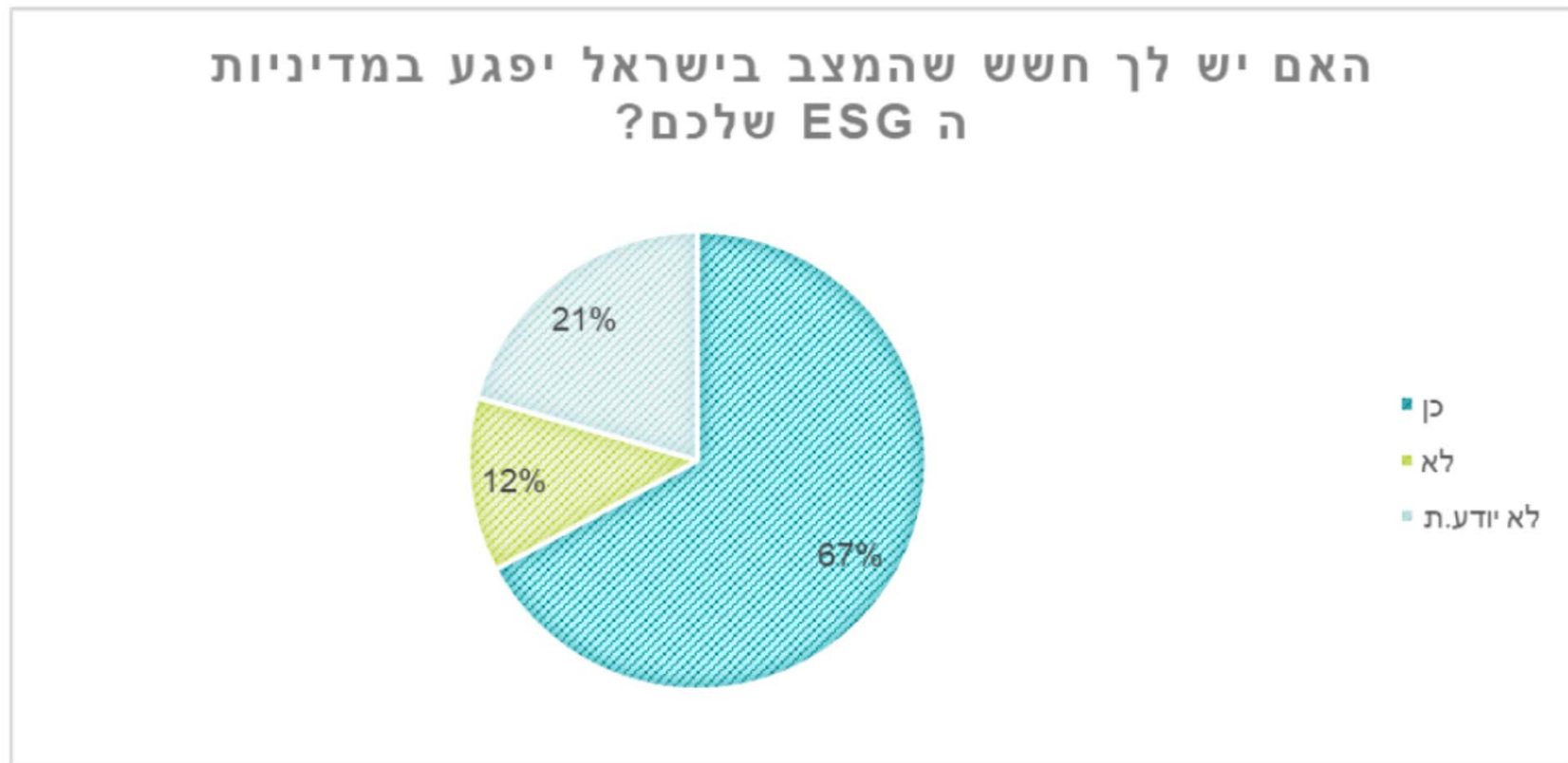
סקר ההייטק הישראלי, פברואר 2023

בתגובה לשאלה "אם אתם בתהליך גיוס לקרן, האם אתם נתקלים בקשיים בעקבות פרסום הרפורמה?" (19 מגיבים), 74% מבכירי הקרנות ענו בחיוב, 26% ענו שאינם יודעים.

חשש של חברות הייטק מפגיעה במדיניות ה-ESG (אחריות חברתית-תאגידית) סקר ההייטק הישראלי, פברואר 2023

בתגובה לשאלה " האם יש לך חשש שהמצב בישראל יפגע במדיניות esg שלכם?" (146 משיבים) 67% מבכירי
ההייטק ענו בחיוב, 12% ענו בשלילה ו-21% ענו שאינם יודעים.

ראיון עם נוריאל רוביני, דה מרקר, 5 במרץ 2023

שוק ההון

נוריאל רוביני: "המשך החקיקה עלול להכניס את ישראל למערבולת כלכלית"

המהפכה המשטרית שמוביל נתניהו תפגע קשות ברווחה הכלכלית של 80% מהישראלים — זו התחזית של פרופ' נוריאל רוביני ■ "זה יוביל לבריחת הון שתפעיל לחץ על השקל, האינפלציה תעלה, פער התשואה בין אג"ח ישראליות לאמריקאיות יגדל — ואז יהיו חייבים להעלות עוד את הריבית"

עקוב

איתן אבריאל

05 במרץ 2023

"זה לא רק הרפורמה המשפטית. הם רוצים להתערב באקדמיה, בתקשורת, בלשכת הסטטיסטיקה. זה מה שקורה כשיש שלטון סמכותני, שמשתלט על הזרוע הביצועית, על החקיקה ועל מערכת המשפט — ואז מנסה לשלוט במדיה ובמוסדות שמגדירים את הדמוקרטיה.

"בישראל אין חוקה, ולכן בית המשפט העליון משמש תחליף לחוקה. תמיד יש עמדות פוליטיות שונות, אבל הקואליציה הזו מערערת את כל מה שמגדיר, את המשמעות, של דמוקרטיה — ולא רק ברובד המשפטי".

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

תקציב המדינה

קצת מספרים

■ נתוני הלמ"ס ל-2021/22:

- 88,661 תלמידי תואר ראשון בכל האוניברסיטאות
- 100,959 תלמידי תואר ראשון במכללות האקדמיות
- 39,582 תלמידי תואר שני בכל האוניברסיטאות
- 17,161 תלמידי תואר שני במכללות האקדמיות

■ נתוני מרכז המחקר והמידע של הכנסת לספטמבר 2021:

- 51,829 תלמידים בישיבות גבוהות
- 99,797 תלמידים בכולל אברכים
- 9.124 תלמידים בישיבות הסדר
- 6,285 תלמידים בישיבות אחרות (מדרשה לבנות, מוסד ליוצאי אתיופיה, וכו')

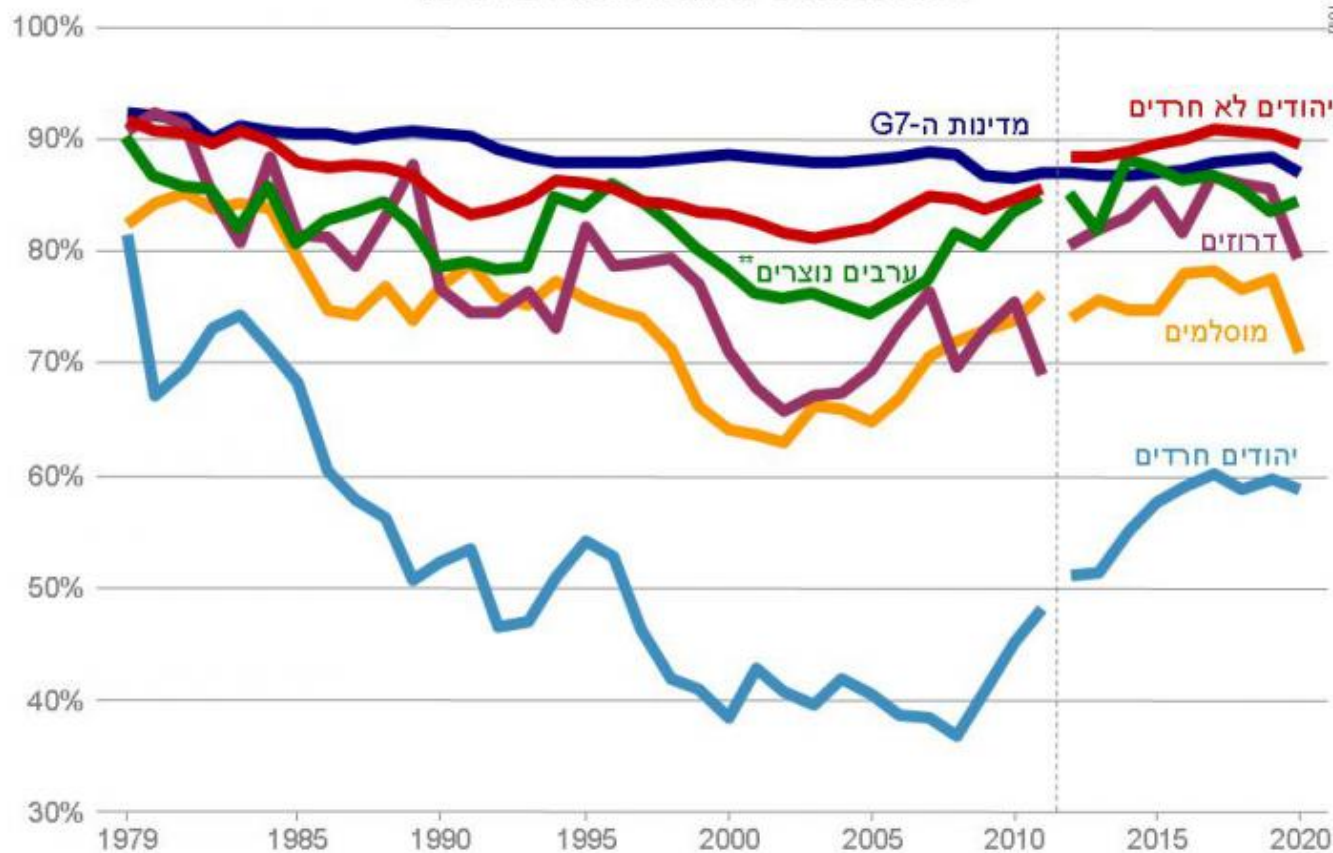
השתתפות גברים בשוק העבודה

דני בן-דוד, מוסד שורש

שיעורי תעסוקת גברים, 1979-2020*

כאחוז מאוכלוסיית הגברים בגילים 35-54

שורש
מוסד למחקר וליועץ

מקור: דן בן-דוד, רחל זקן ויעל מלצר, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וה-OECD.

* בשנת 2012 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערכה שינוי בשיטת הדגימה של סקרי כח אדם.
** הפרדה בין נוצרים ערבים לבין נוצרים אחרים החל משנת 2000.

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

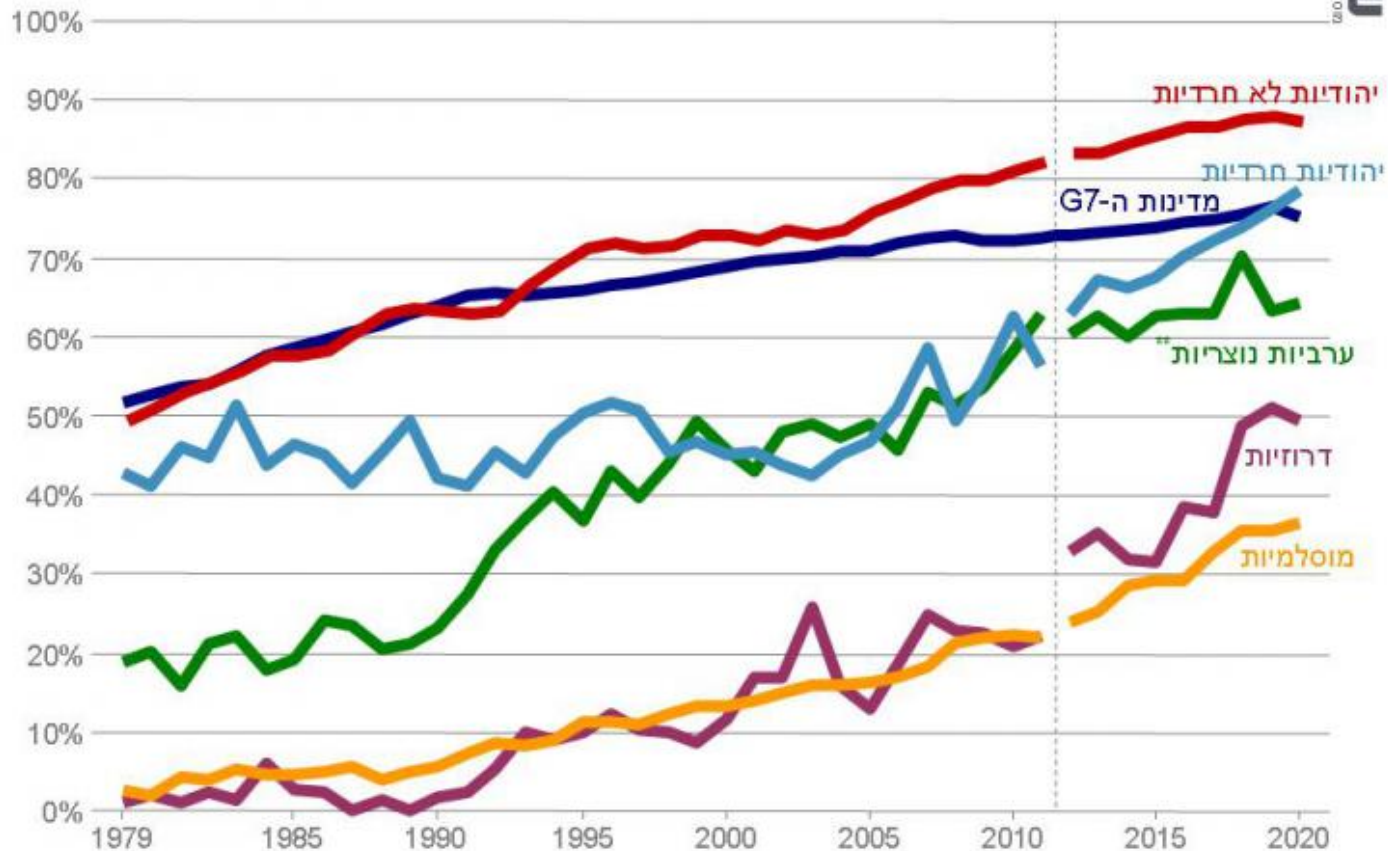
השתתפות נשים בשוק העבודה

דני בן-דוד, מוסד שורש

שיעורי תעסוקת נשים, 1979-2020*

כאחוז מאוכלוסיית הנשים בגילים 15-54

שורש
מוסד ייעוץ, מחקר וייעוץ

מקור: דן בן-דוד, רחל זקן ויעל מלצר, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ו-OECD.

* בשנת 2012 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערכה שינוי בשיטת הדגימה של סקרי כח אדם.
** הפרדה בין נוצרים ערבים לבין נוצרים אחרים החל משנת 2000.

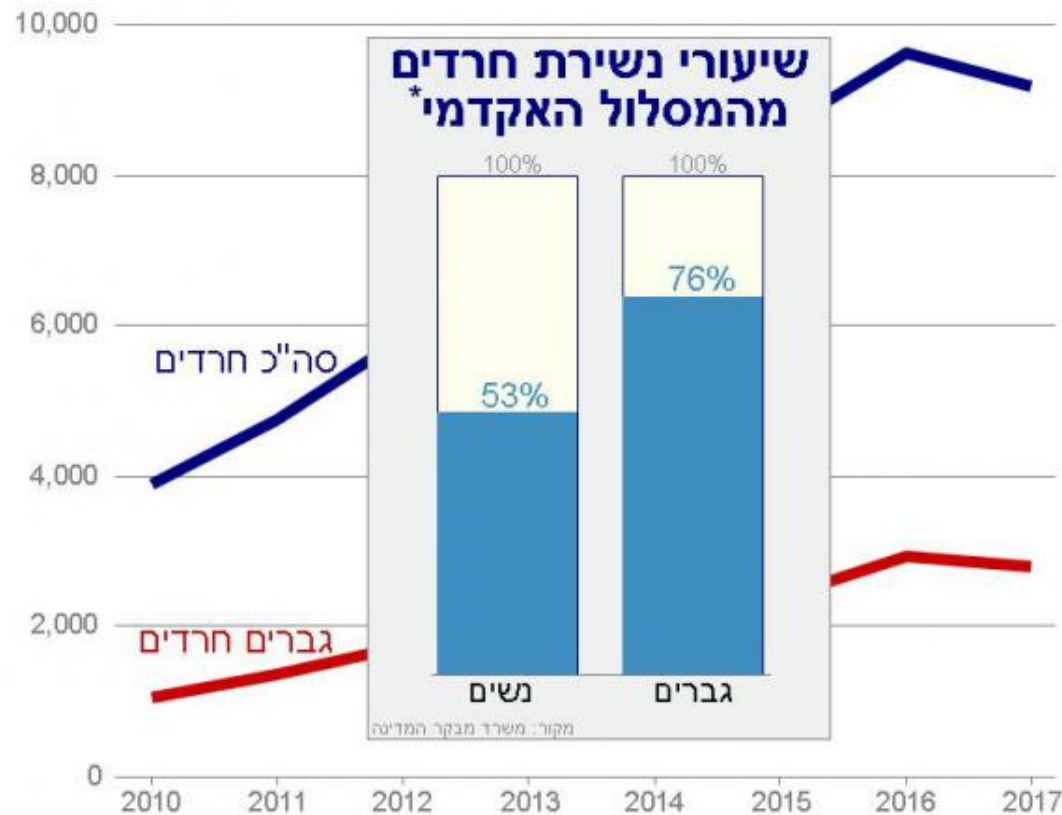
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

השתתפות נשים בשוק העבודה

דני בן-דוד, מוסד שורש

סטודנטים חרדים בהשכלה גבוהה

2010-2017

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

*כולל מכינות

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

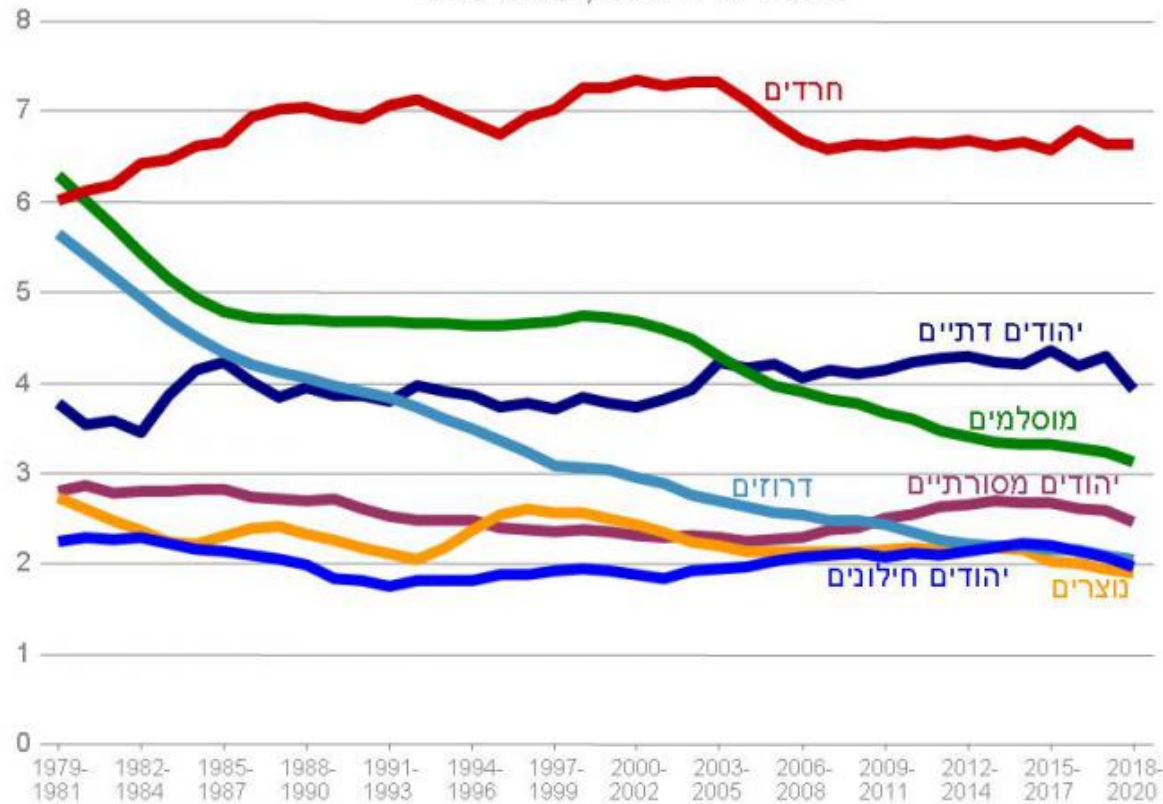
ילודה

דני בן-דוד, מכון שורש

שורש
מכון למחקר ופיתוח

פריון ילודה בישראל

ממוצע ילדים לאשה, 1979-2020

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

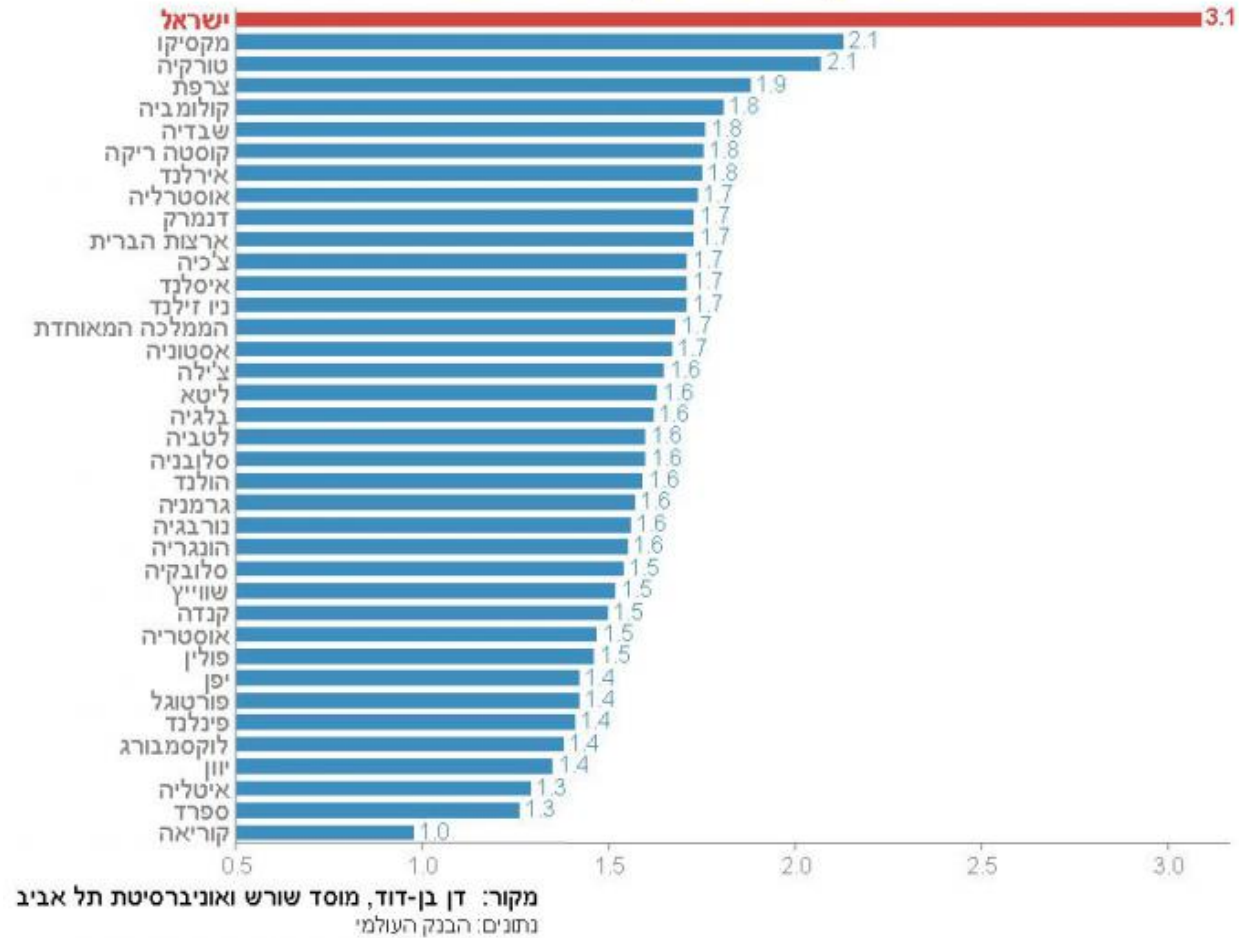
הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

ילודה

דני בן-דוד, מכון שורש

פריון ילודה, 2018

שורש
מחקר - ייעוץ - אסטרטגיה

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

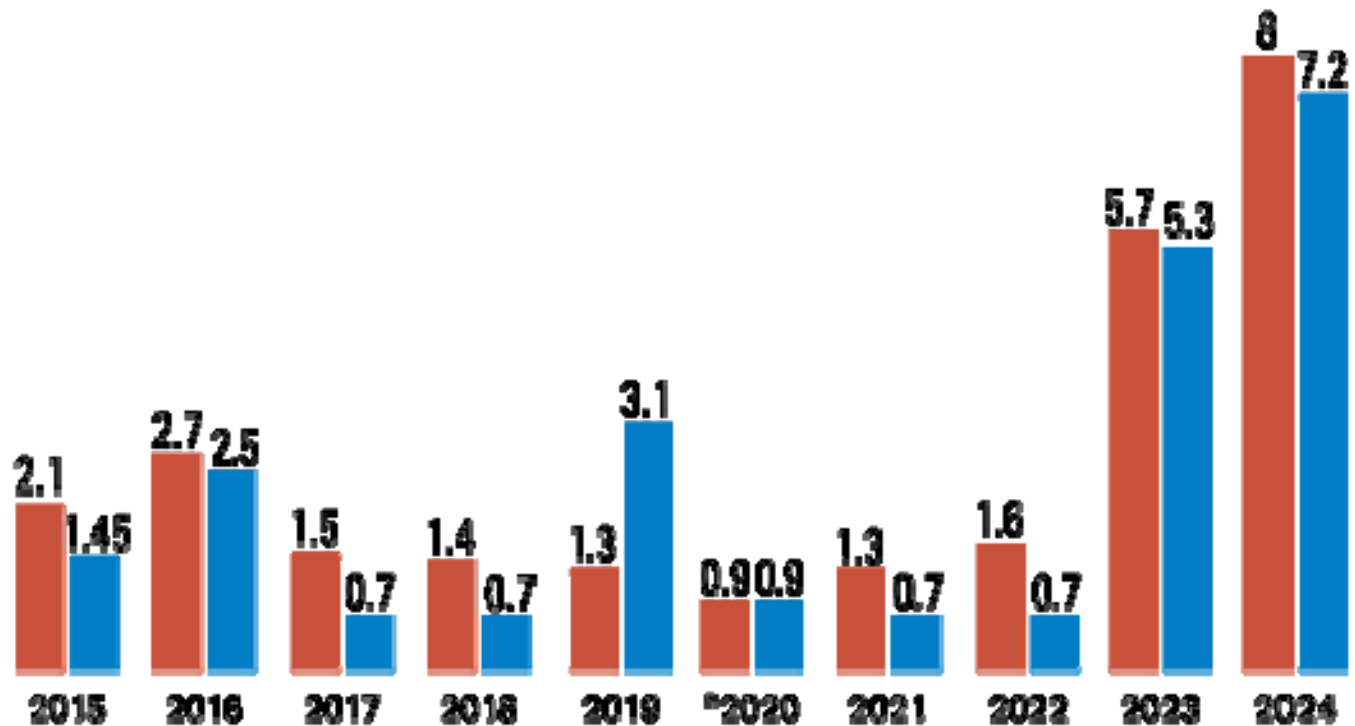
כספים קואליציוניים

גלובס, 14 במאי 2023

הכספים הקואליציוניים גבוהים ביחס לעבר

כספים קואליציוניים שהוקצבו לפי שנה, במיליארדי שקלים

■ החלטה מקורית ■ לאחר תיקונים

מקור: עיבודי המשרוקית לנתוני משרד האוצר ומשרד רח"ם

*לא חונבר תקציב

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית

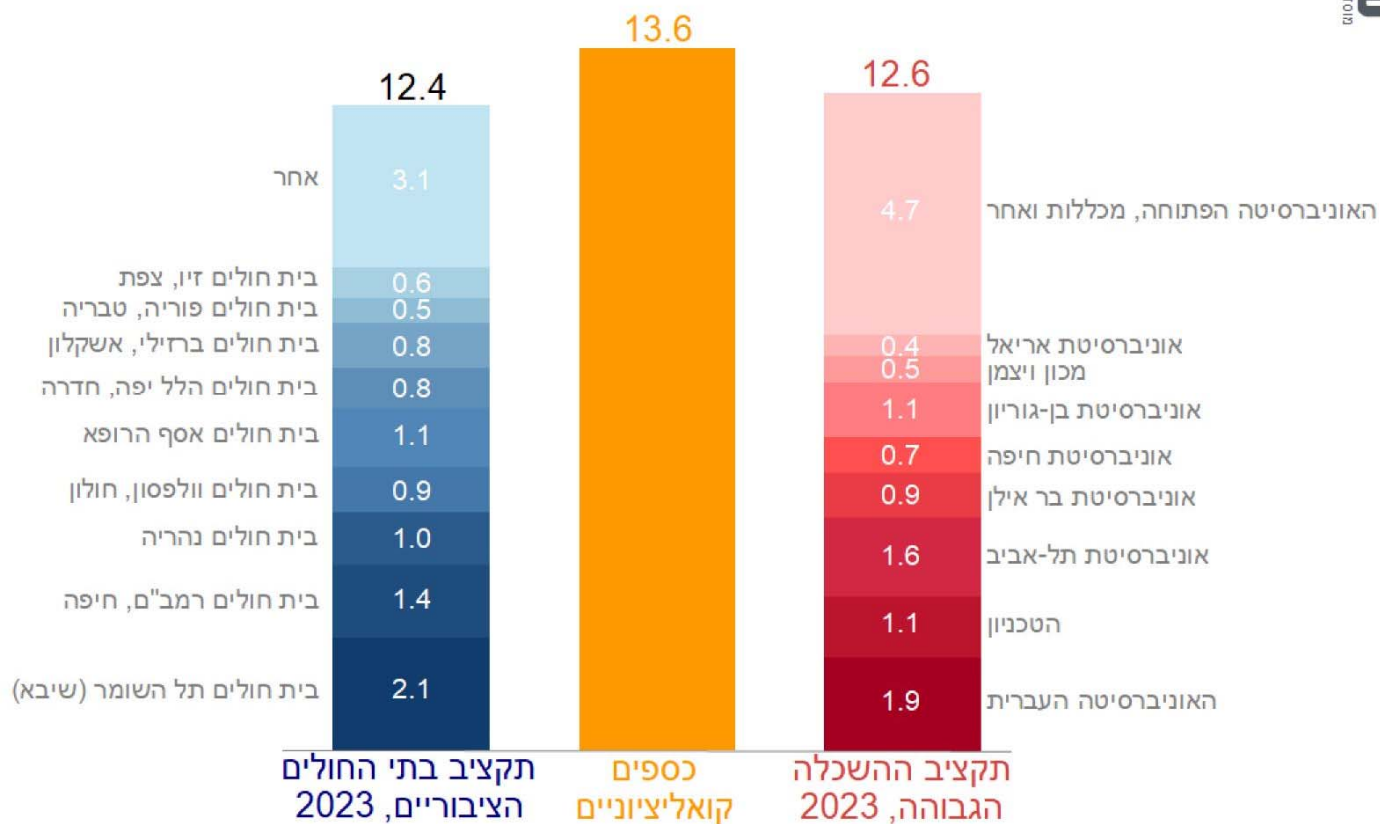
כספים קואליציוניים

דן בן-דוד, מוסד שורש

כספים קואליציוניים – קצת פרספקטיבה

מיליארדי שקלים, 2023-2024

מוסד שורש
מרכז למחקר ולעסקאות

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: משרד האוצר

הנזק הכלכלי של ההפיכה המשטרית